

OOG voor kind en gezin in Gooi en Vechtstreek

Naar een dekkend aanbod voor Opvoed-,
Opgroei- en Gezinsondersteuning

Nederlands
Jeugd
instituut



© 2010 Nederlands Jeugdinstituut

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Dit rapport is tot stand gekomen in samenwerking met partners in de regio Gooi- en Vechtstreek, in opdracht van de gemeente Hilversum.

Auteurs

Eveline Stetter
Tom van Yperen
Moniek van Dijk
Stan van Haaren
Bert Prinsen
Marina Moerkens
Jacqueline van Rijn

Nederlands Jeugdinstituut

Catharijnesingel 47
Postbus 19221
3501 DE Utrecht
Telefoon (030) 230 63 44
Website www.nji.nl
Infolijn (030) 230 65 64, e-mail info@nji.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	5
2. Het proces en het inhoudelijk kader.....	7
2.1 Aanbodprogrammering via ‘de 7-sprong’	7
2.2 Investeren in de basis met stepped & wrap around care bij risico’s of problemen	8
3. De regie en overlegstructuur	9
3.1 Regie- en overlegstructuren in de Gooi en Vechtstreek	9
4. Visie, doelen en uitgangspunten voor beleid en praktijk	13
4.1 Drie beleidsdoelen	13
4.2 Gericht op alle leefmilieus	13
4.3 Zes uitgangspunten.....	14
5. Vraaganalyse	17
5.1 De landelijke top 10 en top 6	17
5.2 Vragen en behoeften van ouders en jeugd.....	17
5.3 Waar komen ouders en wat zijn hun wensen?	18
5.4 Wensen en behoeften van jeugd en jongeren	20
5.5 Het beeld van professionals.....	20
6. Aanbodanalyse	23
6.1 Samen investeren in positief opvoeden.....	23
6.2 Beeld van het bestaande aanbod.....	23
7. Conclusies	27
7.1 Uitgangspunten en criteria voor ontwikkeling en implementatie van een regionaal basispakket	27
7.2 Investeren in transparantie van vraag, aanbod en bereik met prioritering van de regionale ‘top 7’	29
7.3 Wat ontbreekt en kansen voor verbetering	29
7.4 Aandachtspunten voor het vervolg	31
8. Advies: op weg naar een regionaal pakket	33
8.1 Inhoudelijke adviezen	33
8.2 Procesmatige adviezen	38
Bijlagen	45
Bijlage 1 VN Kinderrechten- en Vrouwenverdrag	47
Bijlage 2 Bronnen.....	53
Bijlage 3 Basisprincipes en opvoedstrategieën Triple P	55
Bijlage 4 Schema aanbodinventarisatie.....	59

1. Inleiding

In de Gooi- en Vechtstreek is men al enige tijd bezig met de inrichting van de Centra voor Jeugd en Gezin vanuit het bestuurlijk niveau (wethouders) en een ambtelijk platform Jeugd. In dat kader is de inzet om met alle (bestuurlijke) partners op het terrein van jeugdgezondheidszorg, welzijn, onderwijs en jeugdzorg consensus te bereiken over de samenstelling en implementatie van een dekkend regionaal pakket voor opvoed- en opgroeisteun. Doel daarvan is om door goede afstemming en samenwerking binnen de gehele jeugdketen de kwaliteit en effectiviteit van het aanbod te verbeteren en het beroep op de geïndiceerde jeugdzorg terug te dringen.

De ‘startfoto’ van het RAAK-traject en de geleverde input door de deelnemers van de 1e werkconferentie en de denktank laten zien dat het huidige aanbod onevenwichtig is, en dat (in)zicht ontbreekt zowel wat betreft de vraag als het gerealiseerde bereik en de effectiviteit van het aanbod. Tegelijkertijd wordt er door invoering van Triple P een flinke stap gezet ter verbetering van professionele en er wordt in toenemende gewerkt met evidence en practice based methodieken. Daarmee zijn belangrijke stappen gezet om te kunnen komen tot een regionaal pakket voor opvoed- en opgroeisteun dat goed aansluit op de vraag van gebruikers en dat beantwoordt aan de eisen van kwaliteit en effectiviteit.

Hierop voortbouwend is de gezamenlijke ambitie van gemeenten en instellingen in Gooi- en Vechtstreek om nu snel te komen tot (bestuurlijke) afspraken over de ontwikkeling en implementatie van een regionaal pakket: van algemene en preventieve steun tot en met geïndiceerde zorg en hulp rond opvoeding en opgroeien. En daarbij wordt de verbinding gezocht met de reeds ingezette ontwikkeling van het CJG, versterking van de ZAT-structuur, het realiseren van passend onderwijs, de implementatie van de regionale aanpak kindermishandeling en kwaliteitstrajecten in de jeugdzorg.

Een ontwikkeltraject met steun van het Nederlands Jeugdinstituut

Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) is gevraagd om hierbij ondersteuning te bieden. Dat is gebeurd in nauwe samenwerking met een Denktank van een aantal sleutelfiguren uit gemeenten en lokale en regionale instellingen (welzijnswerk, GGD, JGZ, (B)JZ). Via een interactief traject met alle partners in het werkveld is gekomen tot vaststelling van een top 7 van vragen en problemen waarop moet worden ingezet. Daarbij is gebruik gemaakt van het model van de ‘zevensprong’ dat door het NJI wordt gehanteerd t.b.v. ontwikkeling en implementatie van een dekkend aanbod en een sluitende keten. De 7-sprong omvat (1) visieformulering (2) vraaganalyse (3) aanbodanalyse (4) vaststelling van het basispakket en de beoogde resultaten (5) vaststelling van de aanpak (6) uitvoering en monitoring en (7) borging en evaluatie van kwaliteit en effectiviteit.

Dit advies is de weerslag van wat dit traject (stap 1 t/m 4) tot nu toe heeft opgeleverd met aanbevelingen en voorstellen voor het vervolg (stap 5 t/m 7). De resultaten van twee werkconferenties (8 en 28 april 2010) en vier bijeenkomsten met de ‘regionale denktank’ (16 en 22 april, 30 juni, 23 augustus) zijn hierin verwerkt.

Samen kunnen we meer met minder

De focus voor dit traject was de aanbodprogrammering voor opvoed-, opgroei- en gezinsondersteuning. Voor een effectieve aanpak van risico's en problemen rond opvoeden en opgroeien is ook de invalshoek en het instrumentarium van de sluitende keten van belang. Vandaar het voorstel om ‘preventie- en zorgclusters’ vast te stellen van aanbod en instrumenten die waarborgen bieden voor een dekkend aanbod dat voorziet in

preventie en vroegtijdige aanpak van risico's en problemen rond de top 7 : te beginnen met clusters gericht op preventie en aanpak van gedragsproblematiek en echtscheiding.

Verder willen we hier ook opmerken dat alhoewel zowel opvoed- als opgroei- steun worden genoemd voornamelijk het accent vooral ligt op de invalshoek van opvoed- en gezinssteun. Een verbreding naar ontwikkelingsstimulering en opgroei- steun voor de jeugd veronderstelt een intensievere betrokkenheid vanuit het onderwijs en jeugdwerk.

Dit advies biedt daarmee de nodige informatie en aanbevelingen voor een sectoroverstijgende aanpak van vragen en problemen rond opvoeden en opgroeien. Met heel concrete adviezen en handreikingen voor doorontwikkeling en implementatie van het beoogde basispakket en versterking van de keten.

Daarmee kunnen gezamenlijk de prioriteiten worden bepaald en kan er winst worden geboekt door bundeling van financieringsstromen en gezamenlijke investeringen die bijdragen aan versterking van de basis, terugdringen van gebruik van gespecialiseerde voorzieningen én – last but not least – het stimuleren en in stelling brengen van de pedagogische civil society.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 lichten we kort het proces van de 7-sprong toe en het inhoudelijk kader van waaruit we werken, namelijk het investeren in pedagogische kwaliteit, de 'top 10' en 'stepped care'. De bestaande regie- en overlegstructuur komt in hoofdstuk 3 aan bod. Vanaf hoofdstuk 4 volgen we de stappen van de 7-sprong. Dit begint met de visie op opvoed-, opgroei- en gezinssteun. Daarop volgt in hoofdstuk 5 de vraaganalyse en in hoofdstuk 6 de aanbodanalyse. Deze stappen leiden in hoofdstuk 7 tot een aantal conclusies ten aanzien van de huidige stand van zaken en het benodigde vervolgtraject. In hoofdstuk 8 wordt een advies gegeven over een plan van aanpak waarmee vorm kan worden gegeven aan het vervolgtraject.

2. Het proces en het inhoudelijk kader

De aansluiting tussen het algemene, preventieve en geïndiceerde inzet voor jeugd en gezin - het ontwikkelen van een kwalitatief hoogwaardig dekkend aanbod en een sluitende keten - wordt in het kader van de CJG ontwikkeling en in het kader van de herziening van het jeugdstelsel steeds actueler. Het gaat erom dat ouders en jeugd van 0 tot 23 jaar de vereiste competenties kunnen verwerven en de steun en hulp krijgen die nodig zijn voor een goede opvoeding, gezonde ontwikkeling, een succesvolle schoolloopbaan en positieve deelname in de samenleving. Door gebruik te maken van 'de 7-sprong' kunnen we tegemoet komen aan vragen in het veld.

2.1 Aanbodprogrammering via 'de 7-sprong'

Het proces van aanbodprogrammering van opvoed-, opgroei- en gezinsondersteuning is een cyclisch en dynamisch proces waarbij een groot aantal partijen betrokken is. Er bestaat (nog) geen blauwdruk of algemeen richtinggevend kader voor de wijze waarop en de instrumenten waarmee dit proces op lokaal of regionaal niveau effectief en efficiënt is in te richten. Gemeenten en regio's richten dit proces dan ook in met de kennis en middelen die zij voorhanden hebben. Er wordt gewerkt met eigen systemen voor vraag- en aanbodanalyses en een grote diversiteit aan jeugdmonitors en registratiesystemen. Soms wordt gewerkt met instrumenten/ werkwijzen als Communities that Care¹ of Opvoeden en Opgroeien² in de wijk. Steeds meer ontstaat de behoefte aan handvatten om dit proces regionaal en met de verschillende partners vanuit de algemene, preventieve en geïndiceerde voorzieningen op te pakken. Met daarbij zowel aandacht voor de inhoudelijke onderbouwing als de procesmatige inrichting. De werktitel van het model dat we in Gooi- en Vechtstreek gebruiken voor de invulling van een regionaal basispakket is 'de 7-sprong'. De 7-sprong bestaat uit: (1) visieformulering (2) vraaganalyse (3) aanbodanalyse (4) vaststelling van het basispakket en de beoogde resultaten (5) vaststelling van de aanpak (6) uitvoering en (7) borging. Het proces is zoals gezegd een cyclisch en dynamisch proces waarbij de inhoud leidend is (zie paragraaf 2.2) en waarbij voortdurend regio- en implementatievraagstukken spelen. Het model en de daarbij behorende instrumenten zijn nog in ontwikkeling.

Het traject 'programmering regionaal basispakket opvoed-, opgroei- en gezinsondersteuning in de regio Gooi en Vechtstreek' is daarom ingestoken als ontwikkeltraject met een dubbele doelstelling:

1. met alle (bestuurlijke) partners op het terrein van jeugdgezondheidszorg, welzijn, onderwijs en jeugdzorg consensus te bereiken over de samenstelling, en implementatie van een dekkend regionaal pakket voor opvoed- en opgroeisteun;
2. de verrijking van het instrumentarium voor de 7-sprong.

Een belangrijk onderdeel van dit instrumentarium is het ontwikkelen van een schema waarmee het totale aanbod van opvoed- en opgroei-ondersteuning systematisch geordend kan worden, en waarmee voor zover mogelijk, de vraag en het aanbod tegen elkaar afgezet

¹ Communities that Care® is een gerichte preventiestrategie om probleemgedrag en maatschappelijke uitval van jongeren te voorkomen of terug te dringen (www.ctcholland.nl).

² Wijkgerichte aanpak voor ontwikkelingsstimulering en opvoedingsondersteuning (Bakker, Bakker, van Dijke en Terpstra, NIZW, 1998).

kunnen worden. Dit levert informatie op voor de te maken beleidskeuzes als het gaat om de aanbodprogrammering.

2.2 Investeren in de basis met stepped & wrap around care bij risico's of problemen

Het inhoudelijk kader voor een dekkend³ basispakket en een sluitende keten van opvoed-, opgroei- en gezinssteun berust op twee invalshoeken:

1. Het faciliteren van de pedagogische kwaliteit en basiscompetenties van jeugd en ouders en hun omgeving voor het 'gewone opvoeden en opgroeien', en
2. aanvullende inzet en voorzieningen die nodig zijn voor een vroegtijdige en effectieve aanpak van enkel- en meervoudige risico's en problemen waar veel ouders en jeugd bij het opvoeden en opgroeien mee te maken hebben.

Tom van Yperen zei daarover tijdens de eerste werkconferentie in de regio Gooi en Vechtstreek het volgende:

'In het jeugdstelsel zijn allerlei mogelijkheden om opvoeders en professionals toe te rusten, om problemen te voorkomen, lichte problemen bij te sturen, zwaardere adequaat aan te pakken en terugval tegen te gaan. Als je dat voor bijvoorbeeld de tien meest voorkomende problemen in kaart brengt, is er een enorme slag te maken. En voorzover jeugdigen en gezinnen meer dan één probleem tegelijkertijd hebben, is de focus automatisch ook op hen gericht. Bovendien leert de ervaring dat je veelal bij dezelfde principes van goed opvoeden uitkomt als je zoekt naar hoe je problemen het best kunt voorkomen of aanpakken. Die algemene opvoedingsprincipes moeten in de eerste pijler, gericht op de pedagogische kwaliteit van de leefomgeving, een belangrijke plek krijgen.'

Dit vraagt dus om algemeen en preventief in te zetten basisaanbod opvoed- en opgroei steun dat verzorgd wordt door partners in en rond het CJG en de (brede) school/ZAT – met name vanuit JGZ, welzijnswerk, (school)maatschappelijk werk, opbouwwerk – en aansluit op de vragen en behoeften van jeugd, ouders en de samenleving. En benaderen we dit vanuit de invalshoek van risico's en problemen dan is de inzet dat er voor een adequate en vroegtijdige aanpak van enkel- of meervoudige risico's of problemen snel en adequaat wordt gesignaleerd, gescreend en steun- of hulp geboden volgens het principe van 'stepped care': zo vroeg en dichtbij als mogelijk en zo licht of zo zwaar als nodig. Dat vereist dus ook de mogelijkheid van preventieve inzet van zwaardere steun- en hulpfuncties ('geïndiceerde preventie'). En bij meervoudige risico's of problemen op meerdere levensgebieden vraagt dat ook om inzet van wrap around care . Op die manier kunnen de krachten van partners binnen en buiten de jeugd(zorg)keten worden gebundeld in een fase dat er nog veel valt te voorkomen of bij te sturen.

³ Een dekkend aanbod houdt in een aanbod dat goed is afgestemd op de onderscheiden vragen en doelgroepen en op de diverse leeftijdscategorieën (algemeen en preventief t/m geïndiceerd aanbod voor 0-23 jarigen).

3. De regie en overlegstructuur

Het realiseren van een regionaal basispakket voor opvoed-, opgroei- en gezinsondersteuning vraagt om een heldere en functionele regie- en overlegstructuur. Zoals in de inleiding aangegeven is men al enige tijd bezig met de inrichting van de Centra voor Jeugd en Gezin. Daarnaast spelen er ook andere ontwikkelingen, zoals de versterking van de ZAT's en de regionale aanpak kindermishandeling.

In de regio Gooi en Vechtstreek is een groot aantal (bestuurlijke) overleggen en project- en werkgroepen die taken hebben op het terrein van jeugd. Sommige zijn breed ingestoken, andere smal. Sommige zijn adviserend, andere besluitvormend. Niet altijd is duidelijk hoe de overleggen zich tot elkaar verhouden en hoe de besluitvorming plaatsvindt. En bestuurlijk commitment aan de voorkant wordt soms node gemist.

De samenhang en de positionering van de verschillende overleggen binnen de overleg- en besluitvormingsstructuur behoeft dan ook verbetering. Er zijn reeds voornemens om dat te realiseren. In dit hoofdstuk wordt daarom alleen een schets gegeven van de huidige overlegstructuur rond jeugd en CJG. In hoofdstuk 8 zijn aanbevelingen opgenomen voor verbetering.

3.1 Regie- en overlegstructuren in de Gooi en Vechtstreek

Binnen het regionale samenwerkingsverband Gooi- en Vechtstreek dat bestaat uit negen gemeenten⁴ zijn ten behoeve van jeugd en zorg drie portefeuillehoudersoverleggen ingericht, waarvan twee een adviserend karakter hebben en één besluitvormend is. Uit informatie vanuit de regio blijkt verder dat er geen heldere structuur is voor agendering en (beleids)voorbereiding. Hiermee is er geen duidelijke lijn en strategie op het terrein van regionale beleidsvoorbereiding en gezamenlijke bepaling van beleidsprioriteiten en is hiervoor o.a. op de volgende punten verbetering nodig:

- verhouding tussen de verschillende overleggen
- inzichtelijkheid van de besluitvorming
- regie op het totaal (sturen op samenhang)
- explicitering van: 'wat is regie?'
- positionering van de regisseurs

Bestuurlijke overleggen

Regionaal portefeuillehoudersoverleg Jeugd

- Deelnemers: wethouders negen regiogemeenten
- Taak: beleidsbepalend overleg op het terrein van integraal jeugdbeleid
- Status: adviserend

Het regionaal portefeuillehouders overleg jeugd bestaat sinds 2006 en is een adviserend overleg. Dit overleg kan een actueel thema op het terrein van de preventieve jeugdzorg als prioritair onderwerp aanwijzen en hieromtrent een standpunt ontwikkelen dat kan leiden tot actiepunten op dit terrein. De portefeuillehouders jeugd kunnen het Platform Jeugd in dit kader om advies vragen.

Het regionaal portefeuillehoudersoverleg wordt voorbereid door de stuurgroep CJG. Via die lijn worden agendapunten ingebracht, maar dat gebeurt ook via andere kanalen of via

⁴ Blaricum, Bussum, Hilversum, Huizen, Laren, Muiden, Naarden, Weesp en Wijdemeren.

een rechtstreekse lijn tussen projectleiders en wethouders. De positionering van beide overleggen en hun onderlinge relatie is daarmee niet scherp afgebakend.

Regionaal portefeuillehoudersoverleg gezondheidszorg

- Deelnemers: wethouders negen regiogemeenten
- Taak: beleidsbepalend op het terrein van de gezondheidszorg
- Status: besluitvormend

Het portefeuillehoudersoverleg gezondheidszorg is een besluitvormend overleg. Jeugd is één van de thema's in dit overleg.

Regionaal portefeuillehoudersoverleg Wonen, Welzijn, Zorg (WWZ)

- Deelnemers: wethouders negen regiogemeenten
- Taak: beleidsbepalend op het terrein van wonen, welzijn, zorg
- Status: adviserend

Het regionaal portefeuillehouders overleg WWZ is een adviserend overleg, net als het portefeuillehoudersoverleg jeugd. Jeugd is één van de thema's in dit overleg.

Lokaal educatief beraad (LEB)

- Deelnemers: gemeenten, schoolbesturen en overige partners
- Taak: het vorm en inhoud geven aan het lokaal onderwijsbeleid.
- Positionering/ werkwijze: Het LEB is in de regio Gooi en Vechtstreek per gemeente georganiseerd.

De lokaal educatieve agenda is een instrument voor gemeenten, schoolbesturen en overige partners om in 'nieuwe verhoudingen' (meer gelijkwaardige verhoudingen) tot gezamenlijke afspraken te komen over het onderwijs- en jeugdbeleid.

Platform jeugd

- Deelnemers: partners uit de jeugd(zorg)keten (vertegenwoordiging via managers), onderwijs (besturen, samenwerkingsverbanden) en beleidsmedewerkers (jeugd, JGZ) uit de negen regiogemeenten. Portefeuillehouder jeugd uit PBOJ is voorzitter⁵.
- Taak: informatie-uitwisseling t.b.v. afstemming en samenwerking in de regio en coördinatie van subsidieaanvragen
- Positionering/ werkwijze: Jaarlijks stelt het platform een werkplan op t.b.v. de deelnemende organisaties, de provincie en gemeenten, waarin aangegeven wordt op welke wijze er gewerkt wordt aan de realisering van een sluitende jeugdzorgketen in het algemeen en in het bijzonder aan een aantal per jaar geformuleerde doelstellingen.

Afspraken/voorstellen e.d. die besluitvorming door de Portefeuillehouders van de regiogemeenten vereisen, worden voorgelegd in het PFHO Gezondheidszorg en/of wethoudersoverleg WWZ. Deze bestuurlijke bijeenkomsten worden ambtelijk voorbereid in het ambtelijk WWZ en/of het ambtelijk overleg gezondheidszorg.

⁵ De Portefeuillehouder Jeugd die de Gooi en Vechtstreek vertegenwoordigt in het PBOJ (wethouder Bussum) treedt op als voorzitter van het Platform. Ambtelijk ondersteuner is dhr. Vreeke. Beide hebben niet alleen contacten naar de provincie en omgekeerd van de provincie naar het platform, maar hebben ook verantwoordelijkheden richting Portefeuillehoudersoverleg Gezondheidszorg en Wethoudersoverleg Wonen, Welzijn en Zorg (wwz) in de regio. Zo wordt bestuurlijke invloed direct aangewend om vraagstukken van afstemming en samenwerking op te lossen.

Secretaris van het Platform is de beleidsmedewerker van de GGD met Jeugd in het pakket. De taken van de secretaris zijn zowel van secretariële als inhoudelijke aard (inhoudelijke voorbereiding van vergaderingen, deelname in subwerkgroepen e.d.).

Indien besluitvorming is vereist binnen betrokken partijen/instellingen draagt het betreffende lid van het Regionaal Platform Jeugd hier zorg voor en brengt het Platform op de hoogte van de uitkomst.

Subwerkgroepen uit het Platform dragen zorg voor de inhoudelijke uitwerking van thema's uit het werkplan. Deze subwerkgroepen bestaat uit beleidsmedewerkers van de gemeenten, GGD medewerkers en afhankelijk van het betreffend onderwerp, aangevuld met één of twee andere platformdeelnemers.

CJG-overlegstructuur

Stuurgroep CJG

- Deelnemers: vier wethouders uit de gemeenten Wijdemeren, Bussum, Hilversum en Huizen (voorzitter).
- Taak: de stuurgroep CJG is beleidsvoorbereidend en agenderend voor het regionaal portefeuillehoudersoverleg Jeugd. Onderwerpen: CJG, RAAK, VIR, JGZ.
- Positionering/ werkwijze: De stuurgroep CJG bereid het portefeuillehoudersoverleg Jeugd voor.

Projectgroep CJG

- Deelnemers: managers van Versa, GGD, BJZ, MEE en een drietal CJG proces regisseurs
- Taak: beleidsuitvoerend en agenderend voor de Stuurgroep CJG
- Positionering/werkwijze: In de projectgroep CJG wordt uitgewerkt wat er op het terrein van CJG aan regionaal beleid is ontwikkeld. Aan de projectgroep hangen diverse werkgroepen, te weten: communicatie, afstemming lokaal – regionaal en backoffice (voorheen: best-practice). Naast de regionale koers zijn er ook gemeenten die hun eigen weg bewandelen in het realiseren van het CJG. Dit heeft te maken met de politieke druk op de CJG ontwikkeling en de wens om snel een CJG te openen.

In de projectgroep CJG worden soms dingen geagendeerd/ besloten die rechtstreeks raken aan andere projecten/ ontwikkeling. De afstemming hiertussen is nu niet voldoende.

Overige overleggen en werkgroepen

- Overleg PACT regionaal 1^e en 2^e lijn
- Projectgroep Triple P
- Kids for Fit, BOS
- Opvoedingsondersteuning
- Gezonde school
- Projectgroep RAAK (met werkgroepen o.b.v. prioriteiten)
- Projectgroep Huiselijk Geweld, Veiligheidshuis, ZAT, Passend onderwijs/ brede school

4. Visie, doelen en uitgangspunten voor beleid en praktijk

Een regionaal basispakket voor opvoed-, opgroei- en gezinsondersteuning vraagt een duidelijke visie die richting geeft aan beleid en praktijk en de gezamenlijke keuzes die nodig zijn wat betreft prioritering, inzet van menskracht en middelen en vereiste randvoorwaarden voor kwaliteit en effectiviteit. Dat vraagt een visie die inhoudelijk gefundeerd is en kan rekenen op breed commitment in de praktijk. Onderstaande visie is ontwikkeld en getoetst in een interactief proces met alle partners met behulp van werkconferenties, workshops en denktankbijeenkomsten.

Leidend motto:

Opvoeden doen we samen en alle jeugd en ouders krijgen de stimulans, steun en hulp die nodig zijn om kinderen in staat te stellen op te groeien tot gezonde, competente en betrokken burgers in een stimulerende sociale omgeving.

4.1 Drie beleidsdoelen

Het gemeenschappelijke doel is dat ouders en jeugd van 0 tot 23 jaar de vereiste competenties kunnen verwerven en de steun en hulp krijgen die nodig zijn voor een goede opvoeding, gezonde ontwikkeling, een succesvolle schoolloopbaan en positieve deelname in de samenleving. In dat kader zijn onlangs met instemming van alle beroepsverenigingen, brancheorganisaties, ministerie, VNG en landelijke kennisinstituten de volgende beleidsdoelen vastgelegd in de brochure 'Professionals in het centrum voor jeugd en gezin' (Ministerie voor Jeugd en Gezin, maart 2010):

1. Bevorderen van algemene gezondheid, een optimale opvoeding en een brede ontwikkeling⁶ van jeugd.
2. Voorkomen van problemen bij gezondheid, ontwikkeling, opgroeien en opvoeden.
3. Vroegtijdig inzetten of mobiliseren van effectieve steun of hulp bij (beginnende) problemen die een belemmerende of negatieve invloed (kunnen) hebben op de domeinen van gezondheid, ontwikkeling, opgroeien en opvoeden.

4.2 Gericht op alle leefmilieus

Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de opvoeding en het opgroeien van kinderen maar ze doen dat niet alleen. Alle professionals in en rond het CJG, het onderwijs, welzijnswerk en overige jeugd(zorg)voorzieningen hebben de taak om daaraan bij te dragen.

De investeringen in de versterking van de infrastructuur en de verbetering van kwaliteit en samenhang van het aanbod van CJG, onderwijs, (jeugd)welzijnswerk en jeugdzorg hebben tot doel de pedagogische kwaliteit van de opvoed- en opgroeimilieus te stimuleren en ouders en jeugd in staat te stellen de competenties te ontwikkelen en de steun en hulp te krijgen die nodig zijn.

Het gaat erom dat thuis (1e milieu), in de kinderopvang en op school (2e milieu) en in georganiseerde vrijetijdsvoorzieningen (3e milieu) de inzet en samenwerking worden

⁶ O.a. succesvolle schoolloopbaan en positieve deelname in de samenleving.

gerealiseerd en zo nodig de stimulans, steun, zorg en hulp worden geboden die hiervoor nodig zijn. Bovendien vraagt dit ook aandacht voor het waarborgen van ruimte voor de jeugd en positieve bejegening en sociale veiligheid in de publieke ruimte (4e milieu) en is er in de 21e eeuw nog een nieuw domein bijgekomen, namelijk de virtuele wereld. Er zal aanbod moeten zijn voor nieuwe opvoedingsvragen en problemen zoals cyberpesten en gameverslavingen, maar er moet ook gebruik gemaakt worden van mogelijkheden zoals e-health methodieken.

4.3 Zes uitgangspunten

In de werkconferenties en workshops is uitgebreid ingegaan op de uitgangspunten voor de invulling van een regionaal basispakket voor opvoed-, opgroei- en gezinssteun. Dat heeft geleid tot de formulering van onderstaande breed gedeelde uitgangspunten.

1. De Rechten van het Kind en daarop aansluitend het recht van ouders op ondersteuning bij opvoeden en opgroeien als ijkpunt voor beleid en praktijk.
2. Vertrekken vanuit de basisprincipes van positief opvoeden en aansluitend op de top 10 van vragen, risico's en problemen.
3. Het faciliteren en stimuleren van eigen inzet en kunnen van jeugd, gezin én de sociale netwerken.
4. Investeren in drie niveaus van preventie: universeel basisaanbod, selectieve preventie en 'geïndiceerde preventie' met wrap-around care en zorgcoördinatie op het snijvlak van preventie en geïndiceerde (jeugd)zorg.
5. Vraaggericht en zo nodig eisenstellend aanbod.
6. Werken met bewezen effectieve of goed onderbouwde interventies.

Deze uitgangspunten worden hieronder kort toegelicht.

Ad 1. De Rechten van het Kind en daarop aansluitend het recht van ouders op ondersteuning bij opvoeden en opgroeien als ijkpunt voor beleid en praktijk.

Het eerste uitgangspunt vloeit voort uit de gedeelde ambitie en maatschappelijke opdracht dat ieder kind zich optimaal kan ontwikkelen en dat elke ouder in staat wordt gesteld om de rol als primaire opvoeder goed te vervullen. Dat is de grondslag voor het expliciteren van de wijze waarop en de mate waarin jeugd en ouders moeten kunnen rekenen op adequate basisvoorzieningen voor het faciliteren of bieden van steun en hulp bij het opvoeden en opgroeien (cf. VN Kinderrechten- en Vrouwenverdrag, bijlage 2). Die fundamentele rechten willen bestuurders en professionals in de Gooi- en Vechtstreek uitdrukkelijk hanteren als richt- en ijkpunt voor hun inzet.

NB: Wenselijk zou zijn om vanuit de gebruikers én de professionals én de beleidmakers én de bestuurders gezamenlijk te gaan beschrijven waar kinderen (jeugdigen) en ouders (opvoeders) recht op hebben in het Gooi en de Vechtstreek.

Ad 2. Vertrekken vanuit de basisprincipes van positief opvoeden en aansluitend op de top 10 van vragen, risico's en problemen.

Het tweede uitgangspunt is dat bij de invulling van het aanbod enerzijds wordt uitgegaan van de basisprincipes voor goed opvoeden en pedagogisch optimisme (ontleend aan onder meer Triple P en het handelingsgericht werken binnen het onderwijs) en anderzijds

wordt aangesloten bij de belangrijkste vragen en problemen op het terrein van opvoeden, opgroeien, ontwikkeling en gezondheid.

De basisprincipes voor goed opvoeden zijn:

- Kinderen een veilige en stimulerende omgeving bieden.
- Kinderen laten leren door positieve ondersteuning.
- Een aansprekende discipline hanteren.
- Realistische verwachtingen hebben van het kind.
- Als ouder goed voor jezelf zorgen.

De nadere uitwerking van de top 10 van vragen, risico's en problemen rond opvoeden en opgroeien is onderdeel van het traject met de 7-sprong (zie hoofdstuk 5).

Ad 3. Stimuleren & faciliteren van eigen inzet en kunnen van jeugd, gezin en de sociale netwerken.

Het derde uitgangspunt impliceert het stimuleren en versterken van eigen kunnen en verantwoordelijkheid van ouders, jeugd en de sociale netwerken rond kind en gezin: thuis, in en rond de (brede) school, in vrije tijdvoorzieningen en in de buurt.

Dit stelt eisen aan de attitude, competenties en samenwerking van alle partijen. Met gebruikmaking van programma's zoals Triple P en Positive Behavior Support kan positief opvoeden en opgroeien worden bevorderd en het pedagogisch klimaat – thuis (1^e milieu), in kinderopvang en op school (2^e milieu) en georganiseerde vrije tijd (3^e milieu) worden versterkt. Uitgaan van dialoog en partnerschap met ouders en jeugd is een belangrijke voorwaarde voor goede afstemming en samenwerking binnen en tussen de milieus. En er moet ook expliciet worden geïnvesteerd in ontwikkeling van vereiste basiscompetenties zodat ouders goed kunnen opvoeden en de jeugd met steun van ouders en professionals in staat wordt gesteld om zich optimaal te ontwikkelen, actief mee te doen en gaandeweg zelf verantwoordelijkheid te dragen en de schoolloopbaan te realiseren die bij hen past.

Ad 4. Investeren in drie niveaus van preventie: universeel basisaanbod, selectieve preventie en 'geïndiceerde preventie' met wrap-around care en zorgcoördinatie op het snijvlak van preventie en geïndiceerde (jeugd)zorg.

Het vierde uitgangspunt is dat er in het kader van het bieden van basisaanbod en passende steun en zorg (via CJG, kinderopvang/school, welzijnswerk, BJZ en andere (jeugd)voorzieningen) zowel wordt ingezet op versterking van het universeel basisaanbod voor alle ouders en jeugd (= public health benadering) als op het bieden van preventieve risico- en probleemgerichte steun en zorg op maat. Dat gebeurt vanuit de stepped care filosofie (stepped care = zo vroeg en dichtbij als mogelijk en zo licht of zo zwaar als nodig).

In dat kader onderscheiden we 'aan de voorkant' dus drie niveaus van interventie: (1) universeel basisaanbod voor alle ouders en jeugd; (2) selectieve preventie voor doel(groep)gerichte aanpak van populatie- of individugebonden risico's en beginnende problematiek; en (3) 'geïndiceerde' preventie voor jeugd, ouders en gezinnen bij aanwezigheid van zwaardere of meervoudige risico- of probleemfactoren.

Toeleiding en inzet van aanbod op de niveaus 1 t/m 3 gebeurt via de CJG- en ZAT-structuur. En op niveau 3 wordt - met gebruikmaking van consultatie of inzet van partners in de (jeugd)zorg-, de onderwijsketen en het veiligheidshuis - voorzien in inzet van zwaardere steun- en hulpfuncties.

Op die manier kunnen ook complexe risico's of probleemsituaties vroegtijdig en effectief worden aangepakt in een fase dat er nog veel valt te voorkomen en bij te sturen. En ook hierbij geldt dat het zowel kan gaan om het in stelling brengen van de eigen sociale omgeving (via bijv. Eigen Kracht Conferenties) als om professionele inzet.

Daarmee vraagt 'niveau 3' sectoroverstijgend (bestuurlijk) commitment en samenwerking van alle ketenpartners en liggen juist daar de kansen als het gaat om verbetering van het zorgaanbod en terugdringen van het beroep op geïndiceerde zorg- en hulpverlening. En dit is dus ook de basis voor het realiseren van zorgarrangementen volgens het principe

van één kind, één gezin, één plan: met coördinatie van zorg en gebundelde inzet van budgetten.

Ad 5. Vraaggericht en zo nodig eisenstellend aanbod.

De eigen verantwoordelijkheid en regie van ouders en jongeren en van betrokken professionals en voorzieningen staan voorop. Ouders en – naarmate de leeftijd vordert ook jongeren zelf - hebben de regie bij de opvoeding, de schoolloopbaan, hun deelname in de samenleving en bij de eventuele inzet van steun- en hulpfuncties. Professionals en voorzieningen zijn verantwoordelijk voor de inzet en kwaliteit van voorzieningen en het aanbod en voor vroegtijdige signalering en inzetten van vereiste steun- en hulpfuncties. Maar er zijn grenzen. Het vijfde uitgangspunt houdt in dat er bij risico's of problemen vraaggericht maar ook eisen- of grenzenstellend wordt gewerkt: om te zorgen dat er goed wordt aangesloten op de behoeften van jeugd of ouders én op de eisen van de samenleving (cf. de rechten van het kind)⁷. Dit betekent dat er helderheid moet zijn over wederzijdse verwachtingen en waarop ze elkaar kunnen aanspreken. En wanneer dit niet (goed) blijkt te werken dan is actie geboden:

- Als professionals of instellingen tekort schieten in hun (pedagogische) opdracht om vraaggericht te werken en binnen een redelijke termijn effectieve steun of hulp te bieden moeten ze daarop worden aangesproken. In eerste instantie via de lijn van 'cliënten' of professionals en instellingen zelf en als dit niet leidt tot het gewenste resultaat dan is 'opschaling aan de orde. Eventueel met inzet van een zorgcoördinator en in het uiterste geval met uitoefening van bestuurlijke doorzettingsmacht: richting professionals, voorzieningen of overheden.
- Wanneer ouders of jongeren tekort schieten in hun verantwoordelijkheid of capaciteiten; dan is het de opdracht van professionals en instellingen om in goed samenspel met het gezin en de omgeving en zo nodig met inzet vanuit de veiligheidsketen (AMK, RvK, politie/HALT/OM) te investeren in het in stelling brengen van steun en hulpfuncties en zo nodig drang of dwang uit te oefenen. Om te zorgen dat ouders of jeugd hun verantwoordelijkheid (kunnen) nemen en dat er gebruik wordt gemaakt van vereiste steun of hulp; vanuit de eigen omgeving en/of via inzet van professionals.

Ad 6. Werken met bewezen effectieve of goed onderbouwde interventies

Dit uitgangspunt houdt in dat er wordt geïnvesteerd in kwaliteit en effectiviteit. In te zetten instrumenten en methodieken moeten zoveel mogelijk evidence based zijn en/of theoretisch goed onderbouwd. Als er een EB methodiek voorhanden is zal onderzocht moeten worden of het gewenst is het bestaande aanbod te vervangen door de effectief bewezen variant. En voor een continue effectieve match van vraag en aanbod is een onderdeel van zoveel mogelijk evidence based werken dat er goede afspraken worden gemaakt over systematische rapportage, monitoring en evaluatie. Dat is ook inherent aan het werken met de 7-sprong.

⁷ En dit kan met name ook betrekking hebben op het preventief doorbreken van patronen of tradities die bijdragen aan intergenerationale overdracht van sociale achterstanden, discriminatie van vrouwen, kindermishandeling en andere vormen van huiselijk en eengerelateerd geweld.

5. Vraaganalyse

Goed zicht op de vraag vereist het systematisch monitoren, registreren en het bundelen van relevante gegevens met inzet van verschillende partijen. Dat gebeurt in de regio Gooi en Vecht nog in beperkte mate, bijvoorbeeld middels de Jeugdmonitor van de GGD en het registratiesysteem ROTS dat inzicht verschaft in de vragen die ouders stellen bij het opvoedspreekuur. Er is ook onderzoek gedaan naar de vraag in het kader van de CJG ontwikkeling. In het kader van dit traject is documentatie verzameld over de vragen, wensen en behoeften van jeugd en ouders. Deze bronnen (zie bijlage 2) en de inbreng tijdens de werkconferenties en denktankbijeenkomsten zijn meegenomen in de vraaganalyse voor dit traject.

5.1 De landelijke top 10 en top 6

Het beeld in Gooi- en Vechtstreek wijkt niet erg af van het landelijke beeld. Landelijke 'lijstjes' met betrekking tot de meest voorkomende vragen van ouders en jeugd rond opvoeden en opgroeien worden zonder meer herkend.

Top 10 vragen en problemen bij jeugdigen

- van dwars gedrag tot gedragsproblemen
- van grensoverschrijdend gedrag tot delinquentie
- van drukke kinderen tot ADHD
- van gewone angsten tot fobieën
- van gewone dip tot depressie
- van plagen tot pesten
- van geen zin hebben in school tot schooluitval
- van experimenteren met naar misbruik van middelen
- van seksuele interesses tot seksuele grenzeloosheid
- van ongezonde levensstijl tot overgewicht

Top 6 vragen en problemen in de opvoeding

- van opgroeien tussen twee culturen tot radicalisering
- van goed meekomen in het onderwijs naar onderwijsachterstand
- van pedagogische tik tot kindermishandeling
- van opvoedingsonzekerheid tot OTS
- van enkelvoudig opvoedingsprobleem tot multi-probleemsituaties
- de media: van ontspannend en educatief middel tot risicofactor

Bron: dossiers op www.nji.nl

5.2 Vragen en behoeften van ouders en jeugd

Hieronder gaan we kort in op de uitkomsten van de analyse in Gooi- en Vechtstreek.

De ROTS registratie van de GGD (2009) geeft inzicht in opvoedvragen en problemen van ouders, die gebruik maken van het opvoedspreekuur⁸.

Opvallend is dat de meeste ouders die komen jonge kinderen hebben (onder 10 jaar), hoog geschoold zijn (HBO/ universiteit), een Nederlandse achtergrond hebben en dat de meeste vragen gaan over de aanpak van de opvoeding/ de emotionele ontwikkeling/ en opvallend gedrag. Daarbij gaat het in het algemeen om alledaagse opvoedingsvragen en

⁸ De opvoedspreekuren gaan op in de CJG's.

opvoedingsspanning. Opvoedingscrisis en nood is aanzienlijk minder tot nauwelijks aan de orde. Veruit de meeste gesprekken waren informatief. Ook hadden veel gesprekken betrekking op emotionele steun en het geven van advies. In het algemeen ging het om eenmalig contact of enkele gesprekken via het opvoedspreekuur (tot max. 1 maand). Een kleinere groep ouders heeft langer contact.

De onderwerpen waar ouders vragen of problemen mee hebben sluiten over het algemeen aan bij de lijstjes zoals hierboven benoemd en doorverwijzing is slechts in een beperkt aantal gevallen aan de orde.

Gevraagd naar de bekendheid met het aanbod blijkt dat erin de helft van de gevallen sprake was van informatievoorziening op school. Maar grote bekendheid genoot het spreekuur niet. Beschreven staat dat het inloopspreekuur is afgeschaft, per september 2008, omdat er te weinig gebruik van werd gemaakt.

De gezondheidspeiling van de GGD (2009, p. 8) verschaft enig inzicht in de omvang van de vraag. Hieruit blijkt dat 10% van de ouders met thuiswonende kinderen (bijna) altijd vragen heeft over de opvoeding en 9 % vaak of (bijna) altijd zorgen over de opvoeding. Ouders met jonge kinderen hebben vaker zorgen. De voor ouders moeilijkste leeftijdsfase van hun kinderen is van 12-17 jaar: 12% van deze ouders heeft (vaak of altijd) vragen en ook geeft 12% aan (vaak of altijd) zorgen te hebben. Bijna een kwart van de ouders heeft in de afgelopen 12 maanden behoefte gehad aan deskundige hulp of advies gehad. Op het moment van onderzoek heeft 13% van de ouders behoefte aan deskundige hulp en 4% van de ouders heeft een onvervulde behoefte aan hulp. Laag opgeleiden en eenoudergezinnen hebben vaker zorgen over de opvoeding en vaker behoefte aan deskundige hulp. De belangrijkste onderwerpen die lastig zijn voor ouders zijn: (1) omgaan met grenzen (2) luisteren en gehoorzamen (3) (faal)angst en onzekerheid (4) schoolprestaties en (5) sociaal contact, spelen.

Bezien we de resultaten van de ROTS-registratie en de gezondheidspeiling in samenhang dan valt te concluderen dat er bij zeker een kwart van de ouders behoefte is aan informatie en advies rond opvoeding. Dat er een aantal specifieke leeftijdsfasen en doelgroepen kunnen worden onderscheiden waarbij sprake is van een grotere informatiebehoefte of meer specifieke steun- en hulpvragen. En – last but not least – dat laag opgeleiden en eenoudergezinnen niet werden bereikt met het aanbod, terwijl er juist bij deze groepen vaker sprake is van zorgen en hulpvragen rond opvoeden en opgroeien. En er is ook behoefte aan extra aandacht en wrap-around care voor ‘zorgmijdende ouders’.

5.3 Waar komen ouders en wat zijn hun wensen?

Uit het onderzoek in Naarden en Bussum naar wensen van ouders in relatie tot het CJG (Primo, 2010) komt de behoefte aan laagdrempelige steun naar voren, maar ook de behoefte aan een inzichtelijk aanbod. Ouders willen niet van het kastje naar de muur worden gestuurd. De basisvoorzieningen worden gezien als belangrijke plek voor informatie en advies. Anderen geven aan ook graag anoniem gebruik te willen maken van informatie en advies. Internet wordt ook als informatiebron genoemd. Themabijeenkomsten, onderlinge oudercontacten, kleinschaligheid, makkelijke bereikbaarheid en vrijblijvendheid passen bij laagdrempeligheid. Wat ouders missen aan opvoedingsondersteuning is heel wisselend: van een systematische aanpak, een heldere relatie tussen zorg en onderwijs, input willen geven als ervaringsdeskundigen, de behoefte aan themabijeenkomsten, tot opvoedondersteuning voor ouders met kinderen ouder dan 4 jaar (na het consultatiebureau); van laagdrempelige informatie tot de behoefte aan maatwerk, waarbij de opvoedondersteuner ‘naast de ouder gaat staan’. Ouders willen geen kant en klare recepten, maar iemand die met ze meedenkt. Ook de mogelijkheid om telefonisch advies in te kunnen winnen, komt in het behoefteonderzoek naar voren. Het merendeel van de ondervraagden geeft aan huisbezoeken op prijs te stellen.

Dat telefonisch advies goed werkt voor ouders, blijkt ook uit de 5000 vragen die ieder jaar bij het telefonisch spreekuur van het consultatiebureau worden gesteld.

De resultaten van een soortgelijke steekproef naar de vragen van ouders in Hilversum (n=39) schetsen een beeld dat grotendeels overeenkomt met de resultaten in het onderzoek in Naarden en Bussum. Wat hier nog naar voren komt, is dat meer dan een derde van de respondenten niet tevreden is over het huidige aanbod opvoedingsondersteuning. Ook komt de wens voor een aanspreekpunt voor ouders in de wijk naar voren (buurtconciërge / wijkagent als vertrouwde coach).

Verwachtingen over het CJG

Het rapport 'Praat mee over het CJG' komt op basis van de behoeftepeiling onder ouders met concrete aanbevelingen voor de inrichting van het CJG. Deze adviezen hebben betrekking op: bekendheid van het aanbod, informeren van huisartsen en scholen, aansluiten bij ervaringsdeskundigheid van ouders, gebruik maken van internet, creëren van een CJG voor en door ouders, maatwerk leveren aan ouders, goede locatie kiezen, makkelijke bereikbaarheid, goede doorverwijzing, campagne starten op opvoeden bespreekbaar te maken, onderzoeken hoe uitwisseling tussen ouders gefaciliteerd kan worden. Andere aanbevelingen hebben betrekking op: herkenbaarheid en vanzelfsprekendheid van het CJG, de mogelijkheid voor een telefonisch vragenuurtje en het betrekken van ouders bij de vormgeving van het CJG.

De relatie met de kinderopvang en het onderwijs

Leidsters en leerkrachten zijn een belangrijke factor als het gaat om uitwisseling en samenwerking rond de opvoeding en schoolloopbaan, maar wederzijdse dialoog en partnerschap zijn in die relatie niet altijd vanzelfsprekend zo is het beeld bij o.a. het Ouderplatform. Er is behoefte aan thematische ouderavonden, aan informele uitwisseling tussen ouders en met leerkrachten, en aan specifieke aandacht voor omgaan met conflicten en pestgedrag. Uit de informatie van het ouderplatform (2010) blijkt verder dat ouders behoefte hebben aan informatie over de zorgstructuur in het onderwijs. Voor veel ouders is onduidelijk hoe dit werkt, wie wanneer wordt ingeschakeld en wat hun rechten en plichten zijn en wat ze precies van de school en leerkrachten kunnen en mogen verwachten als het gaat om leerlingenzorg, om passend onderwijs, invulling van rugzakfinanciering, conflicten met het onderwijs, herindicaties, enz.

Op basis van de informatie die in dit traject is verzameld over het aanbod voor opvoed- en opgroei steun is er slechts beperkt zicht op het aanbod voor jeugd en ouders in de (brede) school. Wel is specifiek naar voren gekomen dat de overgang tussen primair en voortgezet onderwijs voor veel kinderen een kritieke fase blijkt te zijn. Geconstateerd wordt dat het regelmatig voorkomt dat problematiek bij kinderen pas in de eerste klas van het voortgezet onderwijs wordt herkend. Dat kan te maken hebben met de overgang tussen de kleinschaligheid, veiligheid en voorspelbaarheid in de basisschool naar het veel grootschaliger voortgezet onderwijs. Maar hierbij kan ook een rol spelen dat als risico's of beginnende problematiek in de basisschool niet of onvoldoende worden onderkend en aangepakt dit gaandeweg verergert en dan in de puberteit en het voortgezet onderwijs veel pregnanter tot uiting komt.

Verder is ook een signaal dat er in het vmbo/ mbo vrij veel aandacht voor zorgleerlingen is, maar dat dit op de HAVO en het VWO veel minder het geval is.

En wanneer er problemen ontstaan op school, en naar aanleiding daarvan een gedragsstoornis wordt geconstateerd, zoals ADHD of autisme, dan kan het gebeuren dat een kind van school moet en maanden thuis zit. Er is dus specifieke behoefte aan zorg en onderwijs voor kinderen met autisme en ADHD.

Dit alles roept dus vragen op m.b.t. de vroegtijdige signalering en het adequaat aanpakken van risico's en problemen rond de ontwikkeling en het sociaal-maatschappelijk functioneren van leerlingen in primair en voortgezet onderwijs.

Onderzoek in 2008 naar de verhouding tussen behoefte en aanbod in de regio op het gebied van onderwijs-zorgcombinaties heeft eraan bijgedragen dat passend onderwijs op

de agenda van de schoolbesturen is gekomen. De overdracht van zorgleerlingen van het PO naar het VO staat volop in de aandacht en vraagt specifieke aandacht in het vervolgtraject.

5.4 Wensen en behoeften van jeugd en jongeren

Het EMOVO onderzoek (n= 3453) van de GGD wat is uitgevoerd in 2006 geeft inzicht in een groot aantal aspecten van gezondheid, welzijn en leefstijl van leerlingen (tweede en vierdeklassers) in de regio Gooi en Vechtstreek. Het geeft inzicht in de fysieke en psychische gezondheid, voeding en beweging, genotmiddelen, seksualiteit, criminaliteit en veiligheid en vrijetijdsbesteding. Belangrijke onderwerpen worden in het rapport uitgesplitst naar geslacht, klas, onderwijstype en etniciteit (GGD Gooi en Vecht, p 10-11). Duidelijk komt hieruit naar voren dat VMBO leerlingen op nagenoeg alle onderwerpen significant afwijken van HAVO/ VWO leerlingen. Ook allochtone leerlingen hebben relatief vaker (gezondheids-)problemen. Behalve voor ontbijtgewoonten zijn ze echter wat betreft leefstijl niet veel verschillend van autochtone leerlingen, en wat betreft alcoholgebruik hebben allochtone leerlingen over het algemeen juist een gezondere leefstijl.

Percentages die in de regio opvallen, betreffen:

- poetsgedrag: een kwart van de leerlingen poetst de tanden minder dan tweemaal per dag.
- voedingsgewoonten: ontbijtgewoonten, groenten- en fruitconsumptie zijn beneden de maat.
- alcoholgebruik: het percentage leerlingen dat overmatig alcohol gebruikt en dronken is geweest, is (nog steeds) fors.
- softdrugs: het gebruik lijkt te zijn toegenomen.
- bewegen: ruim driekwart voldoet niet aan de norm voor gezond bewegen.
- pesten: bijna één op tien leerlingen wordt regelmatig gepest.
- psychische gezondheid: één op de zes leerlingen valt in de categorie psychisch ongezond.
- suïcidegedachten: ruim één op de zeven leerlingen heeft daar in het afgelopen jaar serieus over nagedacht.
- criminaliteit: het hoge percentage leerlingen dat in het afgelopen jaar een strafbaar feit heeft gepleegd en/of daar zelf slachtoffer van is geworden, gecombineerd met de hoge mate van onverschilligheid.

Als het gaat om opgroei-ondersteuning en de aandacht hiervoor o.a. vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin en de pedagogische basisvoorzieningen, is bovengenoemde informatie zeer relevant.

De wensen en behoeften van jeugd en jongeren zijn in het onderhavige traject minder naar boven gekomen dan de wensen en behoeften van ouders. Dit is een aandachtspunt voor het vervolgtraject.

5.5 Het beeld van professionals

Uit de werkconferenties en de bijeenkomsten met de denktank blijkt dat het beeld van de professionals ten aanzien van de aanwezige vraag grotendeels overeenkomt met de uitkomsten van de hierboven aangehaalde onderzoeken. Ook signaleren zij handelingsverlegenheid. Ouders lijken soms meer vertrouwen te hebben in boeken en professionals dan in zichzelf. En er rust nog altijd een taboe op het stellen van opvoedvragen; veel ouders schamen zich en hebben al snel het gevoel te falen. Sommige

thema's, zoals het gedrag van pubers zijn wel makkelijker bespreekbaar dan andere thema's. Maar het feit dat goed opvoeden iets is wat je gaandeweg moet leren en dat het stellen van vragen en het zoeken naar hulp wanneer dat nodig is, hoort bij goed ouderschap is nog geen gemeengoed. Het is dus belangrijk dat de CJG-ontwikkeling eraan bijdraagt dat dit gaat kantelen.

Meer specifiek kijkend naar de omgeving wordt gesignaleerd dat de sociale opvoedomgeving van gezinnen verschaalt. Ouders lijken minder beroep te kunnen en misschien ook te willen doen op hun sociale omgeving. Er is in dat kader bij professionals een toenemend besef dat het van wezenlijk belang is om in het kader van opvoed- en opgroei steun expliciet te investeren in het stimuleren, faciliteren en zo nodig mobiliseren van sociale netwerken rond jeugd en gezinnen.

Een algemene indruk is verder dat problematiek van ouders en jongeren complexer wordt. Toch is het jeugdzorggebruik in de regio lager dan gemiddeld, namelijk 2,5%. Dit zou te verklaren kunnen zijn vanuit het vermoeden dat er veel gebruik wordt gemaakt van particuliere hulp.

6. Aanbodanalyse

In dit hoofdstuk wordt in het kort geschetst wat het beeld is van het bestaande aanbod zoals dat naar voren komt uit het overzicht en de discussies tijdens de werkconferenties en met de Denktank. De confrontatie van vraag en aanbod in termen van de match, tekortkomingen en kansen voor verbetering komt aan de orde in hoofdstuk 7.

6.1 Samen investeren in positief opvoeden

Algemeen wordt onderschreven dat er een groot accent moet liggen op het faciliteren van positief opvoeden in de dagelijkse praktijk van gezin en kinderopvang/school. Dit vraagt laagdrempelige informatie, voorlichting, uitwisseling en advies. Verder moet er vanuit het CJG en het 2e milieu (kinderopvang/onderwijs) een sfeer worden gecreëerd waarin het normaal wordt om vragen rond opvoeding en opgroeien met elkaar te bespreken. Goede afstemming en samenwerking in de lijn tussen ouders en leidsters/leerkrachten is daarvoor van groot belang. En op die manier wordt het ook meer vanzelfsprekend dat ouders en jeugd bij vragen of problemen een beroep kunnen doen op de professionals in CJG of school, waarbij zij zo nodig snel worden doorgeleid voor een effectief ‘antwoord’ op hun vragen en behoeften.

Daarop zijn de CJG-ontwikkeling, invoering van Triple P en het handelingsgericht werken in het onderwijs met een versterking van de ZAT-structuur en passend onderwijs gericht. En er is ook een breed gedeelte inzet om te zorgen dat beginnende en complexere risico’s en problemen snel en effectief worden aangepakt. Met aandacht en inzet van het eigen sociale netwerk en door vroegtijdige inzet van zwaardere interventies conform het basisprincipe van stepped care.

6.2 Beeld van het bestaande aanbod

De informatie over het huidige aanbod is opgenomen in één schema (zie bijlage). In dit overzicht is het aanbod uitgesplitst naar primaire doelgroep – ouders, jeugd en gezin – naar opvoed- en opgroeimilieu (1^e t/m 4^e milieu), en naar interventieniveau - algemeen basisaanbod t/m geïndiceerde preventieve en curatieve zorg en hulp. Ook is informatie opgenomen over de leeftijdscategorie, uitvoeringslocaties en uitvoeringsorganisaties.

Uit het schema komt naar voren dat:

- er veel aanbod is;
- het accent en de beeldvorming rond de CJG-ontwikkeling tot nu toe vooral gericht is op ‘ouders en opvoeding’ en niet zo zeer op ‘jeugd en opgroeien’;
- algemeen en preventief basisaanbod lijkt ondervertegenwoordigd;
- het accent van interventies ligt op het curatieve deel terwijl er grote behoefte is aan meer preventieve inzet van zwaardere interventies;
- veel programma’s hebben geen ‘evidence based’ status.

Sociale netwerken rond jeugd en gezin

Er is toenemende aandacht voor het stimuleren, faciliteren en benutten van sociale netwerken. Zicht op aanbod voor jeugd (mentorprojecten, maatjesprojecten e.d.) ontbreekt. En er is ook nog geen expliciete relatie met vrijwilligersbeleid.

In het kader van laagdrempelige toegang werkt één CJG met een gastvrouw (vrijwilliger) die mensen ontvangt en doorleidt. Het regionale ouderplatform ontwikkelt hiervoor ook initiatieven. Met het oog op het bereik van specifieke doelgroepen en het stimuleren van

onderlinge uitwisseling en steun rond opvoeden en opgroeien is dus een aandachtspunt in hoeverre andere (zelf)organisaties hierin een rol (kunnen) spelen. Hier liggen kansen voor grootschaliger inzet van het aanbod en verbinding met 'de civil society' in diverse fasen van de keten (versterking van sociale kwaliteit, preventieve steun, in het kader van nazorg e.d.).

Laagdrempelige informatie, uitwisseling en advies

Tot nu toe zijn er in de regio drie CJG-locaties. Het telefonisch spreekuur en de virtuele CJG-site bieden laagdrempelige toegang tot informatie en advies. Het telefonisch spreekuur wordt jaarlijks 5.000 keer gebeld.

De ervaring van het regionale ouderplatform is dat er veel ouders gebruik maken van hun vraagbaakfunctie en ze willen graag meewerken aan invulling van een dergelijke functie binnen het CJG.

Informatie, advies en steun rondom de zwangerschap en geboorte

Het Verwey Jonker Instituut doet onderzoek naar het prenatale aanbod in de regio. Dit aanbod is nog beperkt. De uitkomsten zullen worden benut voor versterking van het aanbod voor aanstaande en jonge ouders.

Themabijeenkomsten, cursussen en trainingen voor ouders en jeugd

Informatie over themabijeenkomsten van de professionele organisatie in het CJG of andere zelforganisaties ontbreekt nu nog. Het maakt wel onderdeel uit van Triple P (niveau 2) om hierop te investeren.

Het Ouderplatform geeft aan dat er altijd een grote opkomst is bij de door hen georganiseerde themabijeenkomsten. Dat zijn laagdrempelige manieren om met elkaar in gesprek te komen en bij te dragen aan uitwisseling en kennisoverdracht. Informatie over aanbod van andere zelforganisaties op dit terrein ontbreekt.

In Gooi en Vechtstreek wordt door veel partners in en rond het CJG geïnvesteerd in groepsgericht cursusaanbod voor ouders. Dat is zowel gericht op ontwikkeling van eigen competenties als op de afstemming en samenwerking tussen kinderopvang/school en ouders (met name VVE). Het beeld is dat dit aanbod vooral doelgroepgericht wordt ingezet (selectieve preventie).

Een specifiek aandachtspunt is versterking van het aanbod voor nieuwkomers. Er is een werkgroep actief die zich richt op opvoed- en opgroei steun voor asielzoekers.

Versterking van het onderwijs

Ter versterking van het pedagogisch klimaat en om adequaat in te spelen op beginnende gedragsproblematiek wordt op diverse scholen gewerkt met Positive Behavior Support en Taakspel. PBS is een geïntegreerde aanpak voor het beheersen van gedrag op school voor leerlingen in de leeftijd van 4-18 jaar. De onderdelen van het programma zijn gericht op handelen op het niveau van de hele school, van de afzonderlijke groepen en van individuele leerlingen. Taakspel is een klassikale methodiek waarin veel aandacht wordt besteed aan duidelijke regels voor omgaan met elkaar. Dit biedt structuur binnen een klas; dit werkt ondersteunend voor kinderen met gedragsproblemen.

Wanneer sprake is van ernstige gedragsproblematiek dan is er voor deze groep leerlingen de voorziening van het cluster-4; op basis van indicatie (wat recht geeft op leerlinggebonden financiering / LGF) kunnen ouders kiezen voor ofwel een school voor speciaal onderwijs ofwel een 'rugzak' (leerlinggebonden) waarmee hun kind onderwijs kan volgen op een reguliere school met extra ondersteuning.

Het is de bedoeling dat via samenwerking met partners rond het onderwijs en CJG en in het kader van passend onderwijs, meer leerlingen met 'specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften' het reguliere onderwijs bezoeken. Doelgerichte programmering van aanbod in de (brede) school biedt mogelijkheden voor ontwikkelingsstimulering en opgroei steun. En dat geldt ook voor extra ondersteuning vanuit zogenaamde integrale

onderwijs- en zorgarrangementen (OZA's) waarin onderwijs en (jeugd)zorg nauw samenwerken.

In het aanbodoverzicht (bijlage) is het groepsgericht en individueel aanbod voor leerlingen in het onderwijs opgenomen. Dat wordt vooral ingezet vanuit WSNS. We gaan er vanuit dat op dit terrein vanuit de (brede) scholen nog het nodige te melden valt dat nu nog niet in beeld is.

Particuliere sector

Er is in Gooi en Vechtstreek veel aanbod in het particuliere circuit; meer dan elders zo is het beeld. Zicht op dat aanbod, de cliëntengroep ontbreekt en de professionals die daarin opereren zijn niet aangesloten op de bestaande netwerken. Daarmee is er dus geen beeld over de aard, omvang en bereik van het aanbod en de mate van afstemming en doorverwijzing met het oog op een sluitende keten.

7. Conclusies

Het traject van aanbodprogrammering van de opvoed- opgroei- en gezinsondersteuning in de regio Gooi- en Vechtstreek is succesvol gestart. Alle gemeenten, de provincie en nagenoeg alle aanbieders in de keten zijn betrokken: variërend van GGD, JGZ, onderwijs en welzijnswerk tot en met gespecialiseerde zorg- en hulpvoorzieningen.

De gebruikers van het aanbod hebben hun eigen perspectief. Ouders en jeugd willen graag goede adviezen en waar nodig passende hulp. Het maakt hen niet zoveel uit van wie die adviezen, steun of hulp komen, als het maar beantwoordt aan de behoeften die zij hebben. Het is daarom een belangrijk winstpunt dat er vanaf het begin ook sprake is van actieve betrokkenheid van het regionale ouderplatform.

Vanuit alle gremia is geparticipeerd in twee werkconferenties en de denktank met wie dit adviesrapport is opgesteld. Deze werkwijze heeft eraan bijgedragen dat er in korte tijd overeenstemming is bereikt over de visie, criteria voor het beoogde basispakket, de prioritering van een 'top 7'.

Regie, samenwerking en (bestuurlijk) commitment van alle partners en meer intensieve betrokkenheid vanuit het onderwijs zijn belangrijke factoren om dit traject - waarvan nu de eerste stappen zijn gezet - in zijn geheel te laten slagen.

Daarmee is er via het systematisch matchen van vraag en aanbod volgens 'de 7-sprong' een goede basis gelegd voor het vervolgtraject zoals voorgesteld in hoofdstuk 8.

7.1 Uitgangspunten en criteria voor ontwikkeling en implementatie van een regionaal basispakket

Het traject van aanbodprogrammering in de regio Gooi en Vechtstreek heeft geleid tot een gedeeld perspectief zoals is toegelicht in hoofdstuk 4. Uitgaande van dat perspectief zijn hieronder de uitgangspunten en criteria samengevat voor de verdere explicitering en implementatie van het beoogde regionale basispakket voor opvoed- en opgroeisteun.

Werken vanuit een gedeelde pedagogische visie en opdracht

- vanuit basisprincipes van positief opvoeden en opgroeien;
- gericht op het ontwikkelen en versterken van pedagogische basiscompetenties en het pedagogisch klimaat in de onderscheiden opvoed- en opgroeimilieus;
- met een vraaggericht en eisenstellend aanbod (met kinderrechten als ijk- en richtpunt);
- zo nodig gericht op het overbruggen of bestrijden van verschillen en interactiepatronen die belemmerend of schadelijk zijn voor ontwikkeling, schoolloopbaan, participatie en welbevinden/veiligheid (participatie/integratie, preventie van intergenerationele overdracht van sociale of seksegerelateerde ongelijkheid, preventie en aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling).

Op basis van (bestuurlijk) commitment, gedeelde prioriteiten en samenwerking

- vanuit gezamenlijke beleidskaders en gedeelde prioriteiten (CJG, brede school, passend onderwijs, WMO, RAAK, effectieve jeugdzorg);
- binnen heldere structuren voor (bestuurlijke) besluitvorming, regie en overleg;
- met monitoring en rapportage van kwaliteit en effectiviteit aan de hand van structuur-, proces- en resultaatindicatoren.

Vanuit eigen kracht en in verbinding met de pedagogische civil society

- uitgaan van dialoog en partnerschap in de driehoek ouders – kind – professional in CJG en onderwijs/ZAT⁹;
- stimuleren en faciliteren en van sociale netwerken en steunfuncties rond ouders, jeugd en gezin (gericht op laagdrempelige ontmoeting,; ouderbetrokkenheid en jeugdparticipatie; vormen van (peer)coaching; inzet van maatschappelijke (zelf)organisaties en vrijwilligerswerk enz.);
- het in stelling brengen van sociale netwerken gericht op herstel van de balans en (duurzame) onderlinge steun bij risico's of problemen (bijv. via Eigen Kracht Conferenties);
- positionering van gebruikersgroepen/ouders en leerlingen in het kader van CJG en de (brede) school (participatie, programmering, feedback).

Toegankelijk en dekkend aanbod

- laagdrempelig en toegankelijk aanbod (bereikbaar, betaalbaar);
- gericht op opvoeden en opgroeien ten behoeve van gezond opgroeien, een brede ontwikkeling en succesvolle schoolloopbaan voor ieder kind;
- multimediaal aanbod: van mediacampagne, digitaal CJG, themabijeenkomsten en opvoedcursussen tot videohometraining en e-hulp;
- van universeel basisaanbod tot specialistische en ketenoverstijgende zorg.

Sluitende keten

- sluitende keten met goede signalering, doel(groep)gericht screening en tijdige doorverwijzing, met steun van protocollen;
- collegiale consultatie en goed functionerend casusoverleg¹⁰ en met gebruikmaking van moderne media¹¹;
- doelgroepgerichte en outreachende inzet bij risico's of problemen;
- stepped care en wrap-around care in relatie tot de aard, ernst en complexiteit van risico's en problematiek;
- zo nodig met inzet van drang en dwang en opschaling (richting ouders/jeugd én richting instellingen/ketenpartners) in het belang van het kind.

Gericht op kwaliteit en effectiviteit

- transparant en inzichtelijk aanbod door eenduidige beschrijving in termen van doel, doelgroep, vereiste investering/randvoorwaarden en te hanteren indicatoren voor kwaliteit, effectiviteit en borging in de uitvoeringspraktijk;
- zoveel mogelijk evidence of practicebased (zie www.jeugdinterventies.nl),
- verbeterde afstemming en samenwerking op basis van professionaliteit, gedeelde kennis en methodieken en vertrouwen (oog hebben voor elkaars positie en belangen);
- gerichte investering in scholing en deskundigheidsbevordering;
- systematische monitoring en evaluatie van kwaliteit, effectiviteit en vereiste randvoorwaarden van aanbod en inzet door professionals.

⁹ Bepleit is dat ouders ook de mogelijkheid moeten hebben om zelf te vragen om agendering in het casusoverleg van CJG of ZAT.

¹⁰ Ivm vroegtijdige signalering en effectieve aanpak van zwaardere problematiek is het belangrijk dat er flexibel wordt geschakeld met 2e lijn bij casusoverleg in de 1e lijn. Collegiale consultatie biedt daarvoor ruimte. En ook de zwaardere casussen moeten in de regio worden besproken. Nu gebeurt dat in Alkmaar.

¹¹ Via o.a. digitale signalering, uitwisseling van informatie en collegiale consultatie via internet enz.

7.2 Investeren in transparantie van vraag, aanbod en bereik met prioritering van de regionale ‘top 7’

Een basispakket opvoed-, opgroei en gezinssteun moet tegemoet komen aan de belangrijkste vragen en problemen van ouders en jeugd. Belangrijk is dat het brede basisaanbod voldoende volume heeft zodat alle ouders en alle jeugdigen kunnen profiteren van de inzet, die gericht is op het stimuleren en faciliteren van positief opvoeden en opgroeien. En dat daarbij ook de verbinding wordt gerealiseerd met de kinderopvang en het onderwijs.

Naast een laagdrempelig basisaanbod voor alle ouders en jeugdigen is er aanbod nodig voor specifieke doelgroepen. Net als elders in het land zijn er in de regio Gooi en Vechtstreek kwetsbare groepen die extra aandacht vragen. Dit zijn groepen die nu nog teveel buiten beeld blijven en waarvoor het verre van vanzelfsprekend is om zich tot professionals in en rond het CJG en de school te richten bij vragen of problemen. Daarbij gaat het m.n. om eenoudergezinnen, allochtone gezinnen die te maken hebben met achterstands- en integratieproblematiek, gezinnen met verslavingsproblematiek en gezinnen met een verhoogd risico op huiselijk geweld/kindermishandeling.

Om deze doelgroepen te bereiken is doel(groep)gerichte inzet en communicatie nodig om het taboe op het stellen van opvoedvragen en het bespreken van opvoedproblemen te doorbreken. Ook is extra inzet nodig om deze moeilijk bereikbare en kwetsbare doelgroepen over de drempel te helpen richting hulp en steun die in de regio beschikbaar is. Het uitgangspunt moet daarbij zijn dat de hulp zo nabij mogelijk wordt aangeboden.

Wat betreft de omvang en het bereik van de bestaande dienstverlening en programma's ontbreekt het tot nu toe aan goed inzicht en overzicht. In het kader van verbetering van vraaggericht werken zal dit punt moeten worden meegenomen en vertaald in concrete aanbevelingen voor registratie, rapportage en monitoring.

De ‘top 7’ van Gooi- en Vechtstreek

Zoals te lezen in hoofdstuk 5 worden de landelijke top 10 van vragen en problemen bij jeugdigen en de landelijke top 6 van vragen en problemen in de opvoeding in de regio Gooi en Vecht herkend. Het wijkt daarmee niet af van het landelijke beeld. Voor het te ontwikkelen basisaanbod bieden deze top 10 en top 6 een goed uitgangspunt.

Bij een meer specifieke prioritering van een top 10 rond opvoeden en opgroeien in Gooi- en Vechtstreek kwamen we tot onderstaande lijst van vragen/problemen en doelgroepen:

- diverse vormen van gedragsgerelateerde vragen, risico's en problematiek;
- omgaan met relaties en seksualiteit (10-16 jaar);
- vragen en problemen rond echtscheiding
- identiteitsontwikkeling van allochtone jongeren, opvoedsteun voor asielzoekers en preventie van eengerelateerd geweld;
- vragen en problematiek rond de psychosociale ontwikkeling,
- sociaal-economische problematiek (armoede, eenoudergezinnen);
- behoefte aan outreachende zorg en hulp voor jeugd met psychiatrische problematiek.

Deze top 7 zal richtinggevend zijn voor de invulling van het regionale basispakket.

7.3 Wat ontbreekt en kansen voor verbetering

Tijdens de besprekingen is met de samenwerkingspartners gesproken over de aard van de verbetering en uitbreiding van het aanbod die nodig is voor de invulling van regionaal basispakket. Een aantal verbeterpunten kwam prominent naar voren.

Universeel basisaanbod voor alle ouders

Om te zorgen dat (jonge) ouders weten wat er van hen wordt verwacht en hen te steunen bij de *zelfstandige ontwikkeling van vereiste pedagogische basiskennis en -competenties* is het van belang dat er wordt geïnvesteerd in multimediaal en groepsgericht aanbod. Triple P (niveau 1) en multimediale informatie via het (virtueel) CJG kunnen daaraan bijdragen¹². Maar ook laagdrempelige inlooptmogelijkheden in en rond CJG, kinderopvang en school; groepsbijeenkomsten volgens het Zweedse model en themabijeenkomsten in CJG, kinderopvang en op school zijn genoemd als wenselijk aanbod. Ook op dit terrein is het nodige beschikbaar en in ontwikkeling. Maar hier liggen kansen voor het doel(groep)gericht stimuleren en faciliteren van laagdrempelige contacten en sociale netwerken, het versterken van eigen kracht en het ondervangen van handelingsverlegenheid.

Positionering van ouders als partners en als gebruikersgroep

Het *Ouderplatform* wil graag bijdragen aan de laagdrempeligheid van het CJG en de positionering van ouders als partners en gebruikersgroep: o.a. door te voorzien in een spreekuur in het CJG en via de organisatie van themabijeenkomsten. Het ligt voor de hand dat er ook andere ouder- en zelforganisaties (ouderverenigingen, ouderraden, cliënten- en patiëntenverenigingen) zijn die hierin een rol kunnen spelen. Vanuit CJG, JGZ en welzijnswerk kan dit worden gestimuleerd en gefaciliteerd.

Meer en beter aanbod voor specifieke doelgroepen

In het kader van *'Passend onderwijs'* ontbreekt een hulpaanbod gericht op jeugd en professionals om goed om te kunnen gaan met leerlingen met ADHD, PDDNOS en (licht) verstandelijke beperkingen.

Voor kinderen en jeugdigen met een *autismespectrumstoornis* wordt er samengewerkt in het zogenaamde Netwerk Autisme Gooi & Vechtstreek. Er is redelijk wat aanbod, maar dit is onvoldoende afgestemd op normaal begaafde autisten en aanbod voor de doelgroep 18-23-jarigen ontbreekt. Dit leidt tot problemen in het voortgezet onderwijs en de overgang van school naar werk.

Wat helemaal ontbreekt is zorgaanbod voor jeugdigen met zeer ernstige gedragsproblemen. Daarvoor kan men alleen buiten de regio terecht.

Preventieve inzet van zwaardere interventies

Voor een effectieve aanpak van *beginnende en complexere probleemsituaties* is het cruciaal dat deze vroegtijdig worden aangepakt. Het ontbreekt momenteel echter aan mogelijkheden voor preventieve inzet van zwaardere interventies om te voorkomen dat beginnende of complexere probleemsituaties uitgroeien tot een indicatie voor jeugdzorg. Elke gemeente vaart hierin zijn eigen koers en het vraagt veel investering van instellingen om dit met alle gemeenten afzonderlijk te regelen. Dat leidt tot afname van het aanbod, druk op het maatschappelijk werk en een beroep op geïndiceerde jeugdzorg door ouders en jeugd die daar eigenlijk niet thuishoren plus nodeloze verergering van problematiek omdat er niet tijdig hulp wordt geboden. Een regionale aanpak en invoering van Triple P niveau 4 als aanvulling op de grootschalige invoering van Triple P in de basisvoorzieningen is hiervoor wenselijk.

En met het oog op het stimuleren van eigen kracht door het in stelling brengen van het sociale netwerk kan grootschaliger en preventieve inzet van Eigen Kracht Conferenties hier eveneens aan bijdragen.

¹² De gemeenten in de Gooi en Vechtstreek willen een virtueel CJG ontwikkelen. Het is de bedoeling dat voor maart 2010 een keuze wordt gemaakt en dat de daadwerkelijk inrichting kan starten. Op dit moment doen een viertal gemeenten mee aan een pilot. De mogelijkheid van een separaat virtueel CJG voor jongeren zal nader onderzocht worden.

Investeren in nazorg

Nazorg na afloop van geïndiceerde zorgtrajecten of justitiële behandeling en het Vangnet Jeugd is ook een aandachtspunt. Dat wordt nu per instelling geregeld, voor zover dat mogelijk is, en is meestal tijdelijk. In sommige situaties moet je echter gedurende langere periode of continu een vinger aan de pols kunnen houden. En ook in dat kader is van belang om specifiek aandacht te hebben voor de mogelijkheden van het faciliteren en onderhouden van sociale steun.

Overige aandachtspunten voor het aanbod

Zoals eerder aangegeven is de inventarisatie nog verre van volledig als het gaat om *steun en hulp rond het opgroeien*. Andere specifieke *tekortkomingen* die naar voren kwamen zijn:

- AMW niet toegankelijk voor jongeren
- ontbreken van opvoedsteun voor asielzoekers
- ontbreken van stut en steun voor alleenstaande minderjarige asielzoekers
- ontbreken van steun/begeleiding voor jonge mantelzorgers en
- ontbreken van aanbod voor jeugd/gezin m.b.t. rouwverwerking

Verder geldt over de hele linie dat er onvoldoende zicht is op het *particuliere (zorg)aanbod* inclusief de mate waarin dit al dan niet voorziet in adequate toeleiding en aansluiting op de (jeugd)zorgketen.

Investeren in professionals

Bijzondere aandacht in relatie tot het functioneren *van professionals* betreft:

- de niet vanzelfsprekend sluitende samenwerking tussen de eerste en de tweede lijn;
- gebrek aan pedagogische competenties en vroegtijdige signalering in de kinderopvang en het onderwijs;
- de overgang van basis- naar voortgezet onderwijs (gedragsproblemen en daarmee samenhangende handelingsverlegenheid en tekortkomingen rond signalering worden dan manifest).

Bovenstaande conclusies bieden voldoende aangrijpingspunten voor de inrichting en implementatie van het basispakket voor opvoed-, opgroei- en gezinssteun.

7.4 Aandachtspunten voor het vervolg

In de regio Gooi en Vechtstreek is een groot aantal partijen betrokken bij de opvoed-, opgroei- en gezinsondersteuning van jeugd en ouders. Het is belangrijk expliciet te maken wie welke rol heeft. Er is al veel bereikt in een korte tijd, maar eerder aangegeven zijn er ook zorgpunten ten aanzien van het traject:

1. Er is nog onvoldoende sturing op het proces: er zijn snel afspraken nodig met betrekking tot verantwoordelijkheden, sturing en regie.
2. Er is inhoudelijke focus nodig (gedeelde prioriteiten).
3. Er is meer en een breder gedeelde 'sense of urgency' nodig.
4. Er zijn concrete afspraken nodig om het vervolgt traject vorm te geven.

Belangrijk is dat de brede opvoed-, opgroei- en gezinssteun prominent op de agenda blijft staan. Met de bezuinigingen voor de deur is dit niet vanzelfsprekend. Inhoudelijke onderbouwing van het investeren in algemene en preventieve activiteiten voor jeugd en ouders wordt hierdoor des te belangrijker. Het belang van investeren over de volle breedte - in het gewone opvoeden en opgroeien, in doel(groep)gerichte preventie én in vroegtijdige inzet van zwaardere en sectoroverstijgende steun- en hulpfuncties - moet helder worden gecommuniceerd. Dit is cruciaal voor het versterken van eigen kracht, het

realiseren van een vraaggericht aanbod en het terugdringen van het gebruik van geïndiceerde zorg. Keuzes kunnen dan inhoudelijk onderbouwd worden. Een aandachtspunt in de regie is de afstemming tussen onderwijs en zorg. Deze verdient verbetering om ervoor te zorgen dat het partnerschap rond de opvoeding in het 1^e en 2^e milieu wordt versterkt en om te zorgen dat jeugd en ouders de informatie, steun en zorg krijgen op die plek en op het moment dat zij die nodig hebben. Verder is ook cruciaal dat er wordt voorzien in de borging van de regionale aanpak kindermishandeling. En jeugd en ouders zelf zouden een explicietere rol kunnen krijgen in de beleidsontwikkeling van opvoed- en opgroei steun. Verder is ook opgemerkt dat de huidige budgetfinanciering inhoudelijke aansturing soms bemoeilijkt.

Een positieve conclusie is dat de partners die geparticipeerd hebben in het onderhavige traject een grote bereidheid tot samenwerking hebben. En er ligt op dit moment een opdracht vanuit de CJG stuurgroep om de huidige structuren onder de loep te nemen. Tegelijkertijd hebben drie wethouders vanuit het portefeuillehoudersoverleg jeugd de taak op zich genomen om een plan uit te werken om te komen tot een visie en prioritering voor het integrale jeugd beleid¹³. Een brede integrale visie op jeugd faciliteert een gezamenlijke koers en regie. Sturen op samenhang is noodzakelijk voor onderbouwde prioritering en bundeling respectievelijk verdeling van middelen, inclusief duurzame implementatie en borging van trajecten zoals CJG en RAK.

Dit is een basis waarop gebouwd kan worden.

¹³ Door de wethouders is voorafgaand aan de verkiezingen al een notitie '10 punten voor de jeugd' opgeleverd die mede ten grondslag liggen aan dit advies.

8. Advies: op weg naar een regionaal pakket

Tot nu toe heeft in Gooi- en Vechtstreek sterk het accent gelegen op het realiseren van een sluitende keten, implementatie van de regionale aanpak kindermishandeling en preventief jeugdbeleid. Tegelijkertijd is ook de beweging ingezet naar een verbrede focus waarbij het kind centraal staat en de CJG-ontwikkeling wordt benut om het public health perspectief van de JGZ te verbreden om ten behoeve van alle jeugd te kunnen investeren in een positief opvoed- en opgroeiklimaat.

Dat betekent dat er zowel wordt ingezet op stimulering en versterking van basiscompetenties en 'eigen kracht' van ouders, jeugd en de sociale omgeving waar zij deel van uitmaken, als op professionele inzet en ontwikkeling en implementatie van een basispakket dat waarborgen biedt voor adequate steun, zorg of hulp bij vragen of problemen rond opvoeden en opgroeien. En daarmee is er in het kader van de ontwikkeling van een basispakket sprake van een dubbele focus:

- de totstandkoming van een vraaggericht basispakket voor opvoed- en opgroesteun met inzet van alle partners op het terrein van JGZ, welzijnswerk, de (brede) school, passend onderwijs en de (jeugd)zorg en hulpverlening;
- de verbinding met versterking van het pedagogisch klimaat en de pedagogische civil society rond jeugd en gezin (1^e milieu), in de kinderopvang en de school (2^e milieu) en vrije tijd (3^e milieu). En daarbij is ook aandacht voor het belang en benutten van het 5^e milieu (inzet van moderne media via de virtuele wereld).

Het ontwikkelen van een basispakket opvoed-, opgroei en gezinssteun vraagt om bestuurlijk commitment en de bereidheid en flexibiliteit om in de uitvoeringspraktijk te investeren in instellings- en sectoroverstijgende afstemming en samenwerking. Alleen zo kunnen krachten worden gebundeld, waarbij de vraag van jeugd en ouders voorop staat. De opbouw van een goed dekkend en vraaggericht aanbod voor opvoed- en opgroesteun is dus een meerjarentraject. En door uitdrukkelijk de verbinding te zoeken aanpalende beleidsterreinen (het beter benutten van voorzieningen voor sport en vrije tijd, versterking van de pedagogische civil society via vrijwilligersbeleid, sectoroverstijgende aanpak van armoede en meervoudige problematiek t/m (jeugd)veiligheid) kan oneigenlijke 'concurrentie' van beleidsdoelen worden voorkomen en kunnen krachten gebundeld.

In een tijd van bezuinigingen is het zeker nodig om gezamenlijk de prioriteiten te bepalen en valt er winst te boeken door gebundelde inzet van menskracht en middelen ter versterking van universeel en preventief basisaanbod en terugdringing van gebruik van gespecialiseerde voorzieningen.

8.1 Inhoudelijke adviezen

Het referentiekader voor versterking van het basisaanbod op basis van een public health benadering is verwoord in de 'Handreiking opvoedingsondersteuning in het CJG'. Om dat goed te kunnen verbinden in een regionaal basispakket dat waarborgen biedt voor optimale samenwerking in een sluitende keten volgens de principes van de 7-sprong is versterking nodig op tenminste vier punten:

1. Investeren in positief opvoeden met Triple P als ruggengraat

De brede implementatie van Triple P zal zeker bijdragen aan grootschalige communicatie en overdracht van kennis over positief opvoeden en opgroeien (o.a. via de

mediacampagne¹⁴, niveau 1). Dit moet worden doorgezet, verbreed en verankerd zodat ouders en jeugd in alle milieus worden gestimuleerd en gesteund met als gezamenlijk doel dat alle jeugd gezond en veilig kan opgroeien, actief participeert in de samenleving en de schoolloopbaan realiseert dit past bij hun talenten en ambities.

Het Triple P-aanbod voor professionals bevordert de eenheid van taal en stimuleert de basisattitude die vereist is voor een vraaggericht aanbod dat uitgaat van de basisprincipes van positief opvoeden en het stimuleren van eigen kracht van jeugd en gezin en de sociale netwerken waar zij deel van uitmaken.

Er is al gestart met implementatie binnen de JGZ-sector en het peuterspeelzaalwerk (t/m niveau 3). Verbreding naar kinderopvang, jeugdwerk en onderwijs¹⁵ en uitbreiding naar niveau 4-5 zijn of worden ingezet om te zorgen dat alle professionals die werken met jeugd en ouders zich de uitgangspunten en doelen van positief opvoeden en opgroeien eigen maken en vanuit hun eigen kernfuncties kunnen investeren in de pedagogische relaties en het steun- en zorgaanbod voor jeugd en ouders die nodig zijn.

Zoals gezegd kan implementatie in het onderwijs van Positive Behavior Support en Taakspel hieraan bijdragen. En dat geldt ook voor doelgerichte investeringen in het partnerschap in de driehoek kinderopvang/school- ouder – kind/leerling: via de dagelijkse contacten met ouders, ouderavonden, themabijeenkomsten en andere activiteiten voor, met en door ouders en leerlingen. Dat vraagt dus ook om een doordachte relatie met ouders en positionering van de oudergeleding in kinderopvang en op school. Op die manier kan inzet en commitment van alle partners in en rond de kinderopvang/school en het CJG worden benut en versterkt.

I.v.m. preventie en aanpak van kindermishandeling is tenslotte ook van belang om de verbinding te zoeken met de methodiek Signs of safety¹⁶.

Resultaat:

1. Alle professionals (JGZ-verpleegkundigen, JGZ-artsen, (school)maatschappelijk werkers, pedagogen, intern begeleiders, leden zorgadviesteam, zorgcoördinatoren, gespecialiseerde zorgverleners) stimuleren vanaf 2011 het positief opvoeden en opgroeien door te werken met Triple P. En er wordt in overleg met het onderwijsveld bepaald hoe verdergaande verbreding en verbinding met de pedagogische kwaliteit en zorgstructuur in het (speciaal) onderwijs via Triple P (bijv. inzet niveau 4-5 via ambulante begeleiders) en Positive Behavior Support kan worden gerealiseerd.
2. Taakspel en (informatieve) ouder- en themabijeenkomsten over opvoeden en opgroeien worden vanaf 2011 systematisch en grootschalig ingevoerd¹⁷.
3. Er komt in 2011 een breed verankerd mediateam 'Positief opvoeden en opgroeien' dat zorgt voor duurzame agendering en voorlichting via de media met gebruikmaking van mediacampagne Triple P en in perspectief van positief opvoeden en opgroeien. Vanuit dit team wordt via een klein kernteam van sleutelfiguren gezorgd voor snelle en eenduidige reacties op berichten en incidenten rond opvoeden en jeugd (ook gekoppeld aan het virtuele CJG en de opvoedtelefoon).
4. Ouder- en cliëntenplatforms en relevante zelforganisaties worden vaste gesprekspartners in het kader van doorontwikkeling en implementatie van het CJG en de zorg in en om het onderwijs.

¹⁴ Er is daarbij ook sprake van een mediateam, dat in de media optreedt als er sprake is van een 'opvoedincident'. Zij belichten het incident in het kader van het 'gewone opvoeden'.

¹⁵ Te beginnen met de intern begeleiders en zorgcoördinatoren, nadien leidsters, welzijnswerkers en leerkrachten.

¹⁶ Signs of Safety is een benadering waarin het beschermen van kinderen tegen geweld en misbruik wordt gecombineerd met een constructieve samenwerking met het gezin.

¹⁷ En het ligt voor de hand dat bij verdere operationalisatie van de plannen met het onderwijsveld er ook nog resultaten kunnen worden toegevoegd op het terrein van ouderbeleid.

2. Ontwikkeling van ‘preventie- en zorgclusters’ in relatie tot de ‘Top 7’

Gebruik makend van ervaringen met zorgprogrammering in de jeugdzorg is het voorstel om in relatie tot de in Gooi- en Vechtstreek benoemde top 7 van vragen en problemen met alle partners te investeren in de vaststelling van ‘preventie- en zorgclusters’ voor opvoed-, opgroei- en gezinsondersteuning.

De term ‘preventie- en zorgcluster’ wordt gebruikt als overkoepelende term voor een samenhangend en dekkend steun- en zorgaanbod in relatie tot een specifiek domein van vragen en problemen rond opvoeden en opgroeien (bijv. op het domein gedragsproblematiek). En in het kader van zo’n cluster zijn ook aan de orde het vereiste instrumentarium voor signalering en screening en afspraken en coördinerende activiteiten op het niveau van professionals en instellingen voor het borgen van effectieve inzet binnen een sluitende keten.

Een domeinspecifiek ‘preventie- en zorgcluster’ omvat derhalve een nadere uitwerking van:

- Domein en doelstelling van het zorgarrangement
- Doel- en cliëntgroepen van het zorgarrangement
- Operationalisatie in termen van in te zetten risico- of probleemgerelateerd aanbod voor preventie, geïndiceerde preventie en (jeugd)zorg of hulpverlening.
- Clusterspecifieke invulling van ketenfuncties (bijv. screening) en zorgroutes
- (Prestatie)indicatoren voor monitoring van kwaliteit, effectiviteit en duurzaamheid

Preventie- en zorgclusters ontwikkelen zich zo als referentie- en toetsingskader voor de invulling van het aanbod, de inzet van professionele en maatschappelijke organisaties en (potentiële) financieringsbronnen vanuit diverse beleidsterreinen. En daarbij zijn dan ook aan de orde de (bestuurlijke) afspraken en coördinatie die dit vraagt in de lijn met aanbieders en subsidieverstrekkers/zorgverzekeraars.

Het voorstel is om te starten met de uitwerking van preventie- en zorgclusters voor de domeinen rond preventie en aanpak van gedragsproblematiek en echtscheiding. De voorkeur is om in Gooi- en Vechtstreek te starten met een preventie- en zorgcluster in het domein van gedragsproblematiek. Vragen van ouders en jeugdigen met gedragsproblemen zijn leidend. Op basis van concrete casussen kan het hele systeem worden doorgelicht voor een nadere bepaling van de doel- en cliëntgroepen en het beoogde aanbod in relatie tot de diverse opvoed- en opgroeimilieus en over alle sectoren heen. Dat betreft dan zowel de preventie en het steun- en hulpaanbod voor ouders als het aanbod voor de jeugd zelf, met inbegrip van aandacht voor specifieke vragen en problemen die samenhangen met integratie en opgroeien tussen twee culturen. Zo wordt vanuit het perspectief van gebruikers en samenleving gekeken naar het aanbod en de vereiste inzet rond opvoeden, ontwikkeling en sociaal-maatschappelijk functioneren van jeugd in de onderscheiden milieus.

En vervolgens is ook de vraag aan de orde naar clusterspecifieke invulling van ketenfuncties en wat dit vraagt van organisaties en professionals: onafhankelijk van wie dat aanbiedt en over de volle breedte van universeel en preventief basisaanbod tot gespecialiseerde zorg- en hulpverlening. In dat kader is uiteraard ook essentieel dat het zorgaanbod en de zorgstructuur van het onderwijs transparanter wordt, zodat de relatie tussen school en ouders wordt gesteund en er optimaal gebruik kan worden gemaakt van de voorzieningen en relaties op het terrein van brede school/jeugdwelzijn, CJG en passend onderwijs.

Om tot een dekkend aanbod van steun en hulp te komen voor vragen en problemen samenhangend met echtscheiding worden in opdracht van het Ministerie voor Jeugd en Gezin modules ontwikkeld, waarbij licht en zwaar met elkaar wordt verbonden. Dit is het zorgprogramma ‘*Ouderschap blijft*’. Daarbij wordt door NJi en Trimbos ingezet op doorontwikkeling van het trainingsaanbod voor kinderen en ouders *JES! Jij en echtscheiding*. En er worden modules ontwikkeld op preventief niveau - gericht op ouders

en kinderen en inzetbaar voor en na de scheiding – voor de Centra voor Jeugd en Gezin en jeugdzorg waaronder een interventie gekoppeld aan omgangsbegeleiding. Dit gebeurt met vijf jeugdzorginstellingen in samenwerking met experts uit het veld. Hiervan kan gebruik gemaakt worden bij de ontwikkeling van een preventie- en zorgcluster gericht op het voorkomen en steun- of hulpaanbod bij echtscheiding.

Bij de invulling van preventie- en zorgcluster zal sprake zijn van ‘overlap’; zeker waar het gaat om de inzet die nodig is ‘aan de voorkant’. Dat is juist goed, want dat draagt bij aan fundering en borging van het beoogde basispakket en de daarmee te verbinden doelstellingen ter versterking van het universele en preventieve aanbod en het terugdringen van uitstroom naar geïndiceerde jeugdzorg.

Tenslotte is het bij de samenstelling van het preventie- en zorgcluster ook wenselijk een nadere verkenning te doen naar de aard, omvang en bereik van het particuliere zorgaanbod.

Dit alles vraagt om een bestuurlijke opdracht en kan worden uitgevoerd met inzet van taakgerichte werkgroepen, met betrokkenheid van ouder- en cliëntgroepen.

Zandbergen-Jeugdzorg wil ‘trekker’ zijn voor de ontwikkeling van het preventie- en zorgcluster rond gedrag. Aansluitend bij reeds lopende trajecten zal dit worden opgepakt in samenwerking met Versa de GGD, (B)JZ, JGGZ, het onderwijs en ouderplatform. De Doorbraakmethode¹⁸ kan worden ingezet als hulpmiddel.

Resultaat:

1. In het najaar 2010-voorjaar 2011 wordt het preventie- en zorgcluster gericht op gedragsproblemen met alle betrokken partijen opgesteld en vertaald in een plan van aanpak voor implementatie en (bestuurlijke) verankering met steun van de betrokken partners en zorgverzekeraars.
2. In het voorjaar 2011 is er een preventie- en zorgcluster met implementatieplan gericht op echtscheiding.

3. Extra aandacht voor kwetsbare groepen

Duidelijk is dat er – net als elders in het land – kwetsbare groepen zijn die extra aandacht vragen: die nu nog teveel buiten beeld blijven. Waarvoor het verre van vanzelfsprekend is om zich tot professionals te richten met vragen of problemen. Het vraagt om doel(groep)gerichte inzet en communicatie: om drempels te slechten en taboes te doorbreken en daarmee moeilijk bereikbare en kwetsbare groepen te bereiken en vroegtijdig steun- of hulp te bieden als dat nodig is. Daarbij gaat het m.n. om eenoudergezinnen, allochtone gezinnen en asielzoekers die te maken hebben met achterstands- en integratieproblematiek, gezinnen met verslavingsproblematiek en gezinnen met een verhoogd risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Binnen de huidige context is dit al een aandachtspunt en wordt er o.a. vanuit RAAK geïnvesteerd in een preventieproject in het asielzoekerscentrum.

Keuze voor verbetering van het aanbod voor deze doelgroepen betekent allereerst een keuze voor contactgerichte en outreachende inzet: door facilitering van ontmoeting, inzet van brugfuncties en sleutelfiguren; doelgroepgerichte voorlichting en advies; facilitering van vrijwillige of professionele mentor- en coachingsfuncties voor specifieke doelgroepen en vroegsignalering en toewijzing van effectieve steun of zorg via het vangnet jeugd. Dit is dus ook een specifiek aandachtspunt bij de nadere invulling en uitwerking van het basispakket en de preventie- en zorgclusters.

¹⁸ De Doorbraakmethode is een strategie om beschikbare kennis en goede voorbeelden versneld in te voeren in de praktijk. Het is een gestructureerde manier van werken, bestaande uit een combinatie van verschillende interventies om verbeteringen in de zorg te realiseren.

Resultaat:

1. Bij de invulling en implementatie van het basispakket wordt prioriteit toegekend aan bereik en vraaggerichte inzet voor kwetsbare groepen.
2. In het kader monitoring en evaluatie wordt specifiek geregistreerd en gemonitord op deelname, bereik en klanttevredenheid van genoemde doelgroepen.
3. Er wordt geïnvesteerd in borging van het vangnet jeugd.

4. Versterken van sociale en informele steun

In de regio Gooi en Vecht is behoefte aan versterking van het laagdrempelige ontmoeting en voorlichting en versterking van sociale netwerken en informele steunfuncties voor ouders en jeugd. Als er meer moet met minder zal er juist op dit terrein extra moet worden ingezet om eigen (draag)kracht te versterken en onnodige doorstroom en uitstroom naar zwaardere interventies en geïndiceerde zorg te voorkomen.

Er zijn verschillende concrete aanknopingspunten genoemd die in een vervolgtraject uitgewerkt kunnen worden. Dit betreft onder meer de in hoofdstuk 7 benoemde verbinding met laagdrempelige contacten en themabijeenkomsten (in en rond het CJG, de kinderopvang/school en in de buurt) waarbij kan worden samengewerkt met (getrainde) sleutelfiguren uit bijvoorbeeld ouder- en leerlinggraden, activiteiten van het Ouderplatform en andere zelf- en vrijwilligersorganisaties in het werkveld en de reeds gestarte ontwikkeling van een draaiboek voor wijkgerichte aanpak met steun van Versa. In relatie tot het basispakket vraagt dit om doorlichting en grootschaliger inzet van specifieke programma's en methodieken en verbinding met aanpalende beleidsterreinen en financieringsbronnen. Dat betreft met name de inzet op het terrein van de prestatievelden 1 en 2 van de WMO (w.o. vrijwilligersbeleid) maar ook de relatie met armoede- en veiligheidsbeleid is interessant.

Belangrijk is om het concreet te maken, aan te sluiten bij de praktijk en om samen met maatschappelijke (zelf)organisaties te investeren in sociale netwerken rond jeugd en gezin, in kinderopvang en scholen en in de buurt. Op die manier kan de pedagogische civil society worden benut, versterkt én in stelling gebracht.

Jeugd en gezinnen zijn gebaad bij een positieve sociale inbedding. Het investeren in deze inbedding kan de draagkracht van gezinnen vergroten en problemen op een later moment in het leven voorkomen.

Gemeenten en professionals kunnen dit op een voorwaardenscheppende manier ondersteunen. Zicht krijgen op en aansluiten bij wat werkt is een belangrijk startpunt. Er is een aantal aandachtspunten genoemd als het gaat om 'wat werkt' bij het bevorderen van ontmoeting, dialoog en gedeelde verantwoordelijkheid voor opvoeden:

- Zicht krijgen op goede initiatieven en aansluiten bij wat er al is.
- Geef bekendheid aan succesvolle initiatieven.
- Ga in gesprek met ouders en jongeren.
- Geef ouders en jeugdigen ook echt verantwoordelijkheid en vertrouwen.
- Investeer in het werken vanuit dialoog en partnerschap.
- Breng opvoeden en opgroeien in positieve zin in de media en veranker dat in het basisaanbod van CJG, (brede) school, buurt- en jongerenwerk, opbouwwerk enz.
- Zoek het potentieel (buurtbewoners, betrokken ouders, welwillende jongeren) en benut natuurlijke ontmoetingsplekken en relaties met zelforganisaties.

De volgende kansen zijn genoemd als het gaat om invulling van een regionaal basispakket en het benutten van relaties met de (brede) school en de pedagogische civil society:

- Uitbreiden van succesvolle aanpakken: Home Start in alle gemeenten, mentoraat- en coachingsprojecten voor jeugd op school en in vrije tijd, preventieve inzet van eigen kracht conferenties als er sprake is van behoefte aan structurele steun of gezinsgerichte interventies.
- Invulling en uitbreiding van thuis- en themagericht aanbod in samenwerking met ouder-, zelforganisaties en cliëntengroepen (inzet van buurt- en contactouders,

huiskamerbijeenkomsten, verbinding met ontwikkeling virtuele verbanden, gespreksgroepen van 'lotgenoten' e.d.).

Daarbij is het ook wenselijk een nadere verkenning te doen naar de aard, omvang en bereik van het aanbod van particuliere vrijwilligersorganisaties. En vraaggerichte stimulans en facilitering van de 'pedagogische civil society' vereist daarbij ook investering in betrokkenheid van vrijwilligersorganisaties en gebruikersgroepen bij de nadere invulling en implementatie.

Dit vereist een bestuurlijke opdracht en kan worden uitgevoerd met behulp van een werkgroep. Versa en het Ouderplatform willen hierin een trekkersrol vervullen.

Resultaat:

1. In 2011 heeft sociale steun concreet vorm gekregen met per gemeente tenminste drie soorten activiteiten.
2. Daarbij is er specifieke aandacht voor het bereiken van eenoudergezinnen, allochtone gezinnen die te maken hebben met achterstands- en integratieproblematiek, asielzoekers, gezinnen met verslavingsproblematiek en gezinnen met een verhoogd risico op huiselijk geweld of kindermishandeling.
3. Ouder- en cliëntenplatforms en zelforganisaties zijn vanaf nu de 'vaste partners' van professionele organisaties bij de ontwikkeling en uitvoering van sociale steun-activiteiten rond opvoeden en opgroeien.

8.2 Procesmatige adviezen

1. Zorg voor een goede regie- en besluitvormingsstructuur

Het vervoltraject valt of staat op basis van succesvolle regie en bestuurlijk commitment. Het is belangrijk de partners te blijven enthousiasmeren en om te sturen op inhoudelijke resultaten die afgemeten worden aan prestatie-indicatoren¹⁹. Ook is het van belang dat keuzes gemaakt worden, prioriteiten worden gesteld en er ruimte wordt gegeven aan experimenten. Binnen de regionale context waarin moet worden samengewerkt met (bestuurlijke) partners uit negen gemeenten is dat geen eenvoudige opgave.

Uit de gesprekken met de beleidsmedewerker van de gemeente Hilversum werd duidelijk dat er momenteel initiatieven zijn voor het in kaart brengen en verbeteren van de regiestructuur van het gehele jeugdbeleid. Belangrijk is om hierbij aan te sluiten en ervoor te zorgen dat de juiste keuzes worden gemaakt als het gaat om overleg en regie- ten aanzien van de opvoed-, opgroei- en gezinsondersteuning.

Als uitgangspunten hiervoor gelden:

- sturing op samenhang tussen de verschillende ontwikkelingen (o.a. CJG/ZAT, opvoed-, opgroei en gezinssteun, brede school en passend onderwijs, regionale aanpak kindermishandeling);
- structurele verbinding met jeugdwelzijn en tussen zorg en onderwijs;
- transparante verdeling van (bestuurlijke) taken en verantwoordelijkheden;
- inzichtelijke overleg- en besluitvormingsstructuur en helderheid over de mate waarin gremia beleidsvoorbereidend/agenderend/besluitvormend zijn;
- heldere verantwoording en monitoring op resultaat.

¹⁹ Samen met Primo Noord-Holland ontwikkelen de gemeenten in de regio prestatie-indicatoren. Met behulp van een systeem van indicatoren kunnen gemeenten monitoren of prestatie-afspraken met CJG-partners gerealiseerd worden en of het CJG daadwerkelijk bijdraagt aan waar het voor bedoeld is. En in het kader van het ontwikkelen van prestatie-indicatoren wordt ook zicht geboden op de maatschappelijke effecten waaraan o.a. het CJG een bijdrage levert.

Om op die wijze te kunnen regisseren is het wenselijk en nodig voort te bouwen op de in dit traject gedeelde urgentie van opvoed- en opgroevraagstukken, de gezamenlijk geformuleerde en gedragen visie (zie hoofdstuk 4) en het reeds verworven draagvlak. De twee conferenties zijn daarvoor een eerste opstap geweest, maar dit vereist verbreding en doorpakken.

Gemeenten en deelnemende organisaties zijn zich bewust van de verwachtingen en hebben zich bereid verklaard hieraan mee te werken. Dat doen ze vanuit hun eigen professionaliteit waarbij effectiviteit op basis van professionele standaarden en resultaatgerichte verantwoording richtinggevend wordt voor de inzet van steun, hulp en zorg. Resultaten toetsen aan prestatie-indicatoren en uitwisseling van resultaten zal leidraad worden voor in te zetten interventies en handelwijzen.

Als gemeenten en organisaties zich verbinden aan de professionalisering van de opvoed- en opgroeihulp betekent dit nog niet dat alle medewerkers in die gemeenten en organisaties zich dan ook verbonden hebben aan deze gedeelde urgentie. Dit vraagt per gemeente en organisatie een verdiepende slag die met de medewerkers gemaakt moet worden. Daarnaast stelt het eisen aan de regie en processturing

Regie, processturing en voortgang

Het komen tot samenhang en afstemming op het gebied van het basisaanbod opgroei- en opvoedsteun is zoals gezegd een traject. Het is een zoektocht waarbinnen inhoud en vormgeving en structuur nog verder moet worden uitgewerkt. Onderliggend zijn er verscheidene processen die spelen. Deze betreffen inhoudelijke noties, invulling van afstemming en samenwerking en monitoring en borging. Dit vraagt samen ontwikkelen, experimenteren en conclusies vastzetten in werkwijzen en afstemming.

Om dit vorm te geven zal er processturing moeten plaatsvinden waarin voortgang wordt bewaakt en gemonitord, successen worden gevierd en daar waar mogelijk zaken worden geborgd en bekrachtigd (gebruik makend van de PDCA Deming-circle²⁰).

Versterken en verbinden, niet onnodig 'optuigen'

Een knelpunt in de huidige regiestructuur is het feit dat de stuurgroep en het portefeuillehoudersoverleg op het terrein van CJG geen beslissingsbevoegdheid hebben. Afzonderlijke colleges beslissen over de plannen en ook het Lokaal Educatief Beraad kent verschillende vormen van structurering en regie.

Het uitgangspunt is dat de huidige regiestructuur wordt versterkt en verbeterd en dat de resultaten zoals geformuleerd in paragraaf 8.1 worden belegd in deze verbeterde structuur.

In de wetenschap dat er vanuit de regio initiatieven lopen om de gehele regiestructuur in kaart te brengen en te verbeteren, doen we aanbevelingen voor verbeteringen die nodig zijn waarbij we een onderscheid maken tussen stuur-, project- en werkgroepen. Bestuurlijke commitment kan daarbij tot uiting komen n via bijv. de inzet van wethouders als voorzitters van project- en werkgroepen (zie bijv. de structuur met '10 tegels' met voorzitters uit bestuurlijke gremia' in het kader van Ieder kind wint in Rotterdam. En ook de regie- en overlegstructuur in Flevoland kan hiervoor inspiratie opleveren).

Zodra daar meer helderheid over is kunnen onderstaande voorstellen daarin worden gepast met inachtneming van de aanbevelingen over taken en bevoegdheden.

²⁰ Plan: Formuleer doelstellingen en plan maatregelen.

Do: Voer verbetermaatregelen uit.

Check: Controleer of de maatregelen bijdrage aan het verbeteren van de kwaliteit en de doelstellingen.

Act: Analyseer en corrigeer eventuele afwijkingen en verbeter hiermee het plan.

Circle: Herhaal voortdurend de vier stappen: plan-do-check-act.

Een inzichtelijke structuur met voortgangs- en werkconferenties

Voor regie en borging van bestuurlijk commitment is een stuurgroep vereist. Een projectgroep OOG is nodig voor functionele aansturing en coördinatie rond het ontwikkel- en implementatietraject van het regionale basispakket voor opvoed- en opgroeisteun. En concrete uitwerking met inbreng van de praktijk kan gebeuren via werkgroepen o.l.v. leden van de projectgroep.

Het Regionale platform jeugd kan functioneren als advies- en klankbordgroep. Op die manier kan de reeds werkzame structuur rond de CJG-ontwikkeling worden benut, verbreed en versterkt.

Het voorstel is dat werkgroepen gaan werken volgens de verbetermethodiek waarin door een verkenning op het thema/cluster verbetervoorstellen worden gedaan die in experiment worden uitprobeerde en daarna, bij positief resultaat, worden verbreed.

En ten behoeve van brede betrokkenheid en duurzaam commitment van partners op bestuurlijk-, management- en uitvoeringsniveau kan gewerkt worden met voortgangs- en thematische werkconferenties.

➤ Stuurgroep CJG

Het is belangrijk dat er sprake is van aansturing van een stuurgroep die daadkracht heeft met mandaat/commitment op bestuurlijk niveau. De voorzitter/projectleider van OOG zal deelnemen aan deze stuurgroep.

Taken in het kader van OOG:

- Vaststellen van de doelen en uitgangspunten voor de uitvoering van het project.
- Het bewaken van de relatie tussen de projectdoelstelling en de resultaten (output) gedurende de diverse stadia van het project.
- Het oplossen van knelpunten die niet door de projectleider of de projectgroep kunnen worden opgelost.
- Deze stuurgroep stuurt op resultaten (prestatie-indicatoren, bv. vermindering gedragsproblemen met 10%).

De stuurgroep stuurt de verschillende projecten aan. De voorzitters/projectleiders rapporteren aan de stuurgroep.

➤ Projectgroep OOG

Voortbouwend op de bestaande projectstructuur moet het ontwikkel- en implementatietraject van OOG worden belegd via één of meerdere projecten.

Zoals hierboven is toegelicht is punt van overweging hoe hierin het voorzitterschap wordt ingevuld. De voorzitter/projectleider is de trekker van het project en handelt namens de stuur- en projectgroep en is eerste aanspreekpunt van de extern adviseur NJi.

Deze nieuwe projectgroep bestaat uit een (beperkte) afvaardiging van deelnemende organisaties en ambtenaren (voortkomende uit de huidige denktank met toevoeging uit sector onderwijs en LVG) .

Taken van de projectgroep zijn:

- Concretisering en uitwerking van de doelen met inzet van werkgroepen/expertisegroepen (lid projectgroep als voorzitter).
- Afstemming van uitwerking doelen.
- Voorleggen beslispunten aan stuurgroep.
- Agendering onderwerpen voor de stuurgroep en het platform jeugd.
- Plannen en uitvoering geven aan voortgangconferenties.
- Aansturen werkgroep(en).

Taken van de voorzitter en/of projectleider zijn:

Het is belangrijk dat de voorzitter/projectleider OOG in staat is/zijn om bruggen te slaan tussen de belangen van verschillende bestuurlijke gremia en instellingen en altijd de inhoud (kind en gezin) centraal blijft stellen. Hij/zij moet(en) tevens bruggenbouwer(s)

zijn tussen het onderwijs, en zorg in en om de school, en partners in en om het Centrum voor Jeugd en Gezin.

➤ Werkgroep(en):

Er zijn werkgroepen nodig die om de resultaten zoals benoemd onder 8.1. waar nodig verder uit te werken en vervolgens te zorgen dat deze gerealiseerd worden. De werkgroep(en) zullen bestaan uit inhoudelijk betrokken medewerkers door de organisaties heen en ouders/jeugdigen met kennis van zaken en ervaring uit de praktijk. Deze werkgroepen krijgen een concrete opdracht om bepaalde onderdelen van het projectplan uit te werken en te komen tot verbetervoorstellen. Het advies is te starten met een 'werkgroep preventie- en zorgcluster gedragsproblematiek' en een 'werkgroep echtscheiding'. Voor de andere resultaten moet bezien worden in hoeverre deze vanuit de projectgroep gerealiseerd kunnen worden, en in hoeverre het nodig is een werkgroep te starten.

Taken:

- Verkennen en uitwerken van het thema.
- Afspraken maken (wie doet wat, hoe en wanneer).
- Voorstellen doen voor verbetering en experimenten.
- Monitoren en rapporteren verbetervoorstellen.
- Conclusies en advies aan de projectgroep.
- Terugkoppeling resultaten en advies experimenten in werk/voortgangskonferenties.

2. Zorg voor een goede implementatiestructuur

Naast het zorg dragen voor een goede regiestructuur is het ook van belang om een aantal implementatieprincipes gedeeld te hebben en implementatiefasen te onderscheiden.

Doordat er zoveel partijen betrokken zijn is het goed om voortgang van het traject op gezette momenten met elkaar te delen. Werkconferenties zijn daarvoor een geschikt middel. Het geeft een breed bereik en afhankelijk van het onderwerp kunnen bepaalde doelgroepen heel gericht worden uitgenodigd. Verder zorgen deze werkconferenties er mede voor dat er voortgang plaats vindt want er wordt op die conferenties verantwoording afgelegd over de activiteiten die daaraan voorafgaand zijn ondernomen. Inmiddels zijn er twee voorbereidende conferenties geweest. Nu wordt er opnieuw gestart in de implementatiefase. Dit betekent dat er een startconferentie zal plaats vinden waarin bedoeling van de voortgang, de regiestructuur en de thema's met daaraan gekoppeld de deelnemers aan de werkgroepen die aan de orde zullen komen. In feite is dit de start van de implementatiefase. De werkgroepen worden weggestuurd met heldere opdrachten en krijgen een bepaalde tijd om het thema verder te verkennen en waar mogelijk te komen tot verbetervoorstellen.

De werkgroep leider (lid projectgroep) begeleidt dit proces. De projectleider begeleidt de werkgroep leiders en houdt de begeleidingscommissie/stuurgroep op de hoogte van ontwikkelingen en waar nodig verantwoordt hij de voortgang en/of zet de begeleidingscommissie/stuurgroep in bij stagnatie.

In de tweede werkconferentie worden de verbetervoorstellen gepresenteerd met de verwachte uitkomsten. Tevens is er een plan van aanpak m.b.t. de experimenten die hierna worden uitgevoerd. In deze tweede conferentie worden afspraken gemaakt over de voortgang en er wordt een tijdbestek afgesproken waarin de experimenten plaats vinden. De rol van de werkgroep leider en projectleider is dezelfde als in de vorige fase.

In de derde werkconferentie zullen de resultaten van de experimenten worden gedeeld en gelegd naast de in de tweede werkconferentie genoemde verwachtingen. Aan de hand van deze uitkomsten zal men komen tot afspraken hoe om te gaan met de bevindingen. Dit kan leiden tot veranderende werkwijzen, inzet speciale programma's maar ook tot samenwerkingsconvenanten. De uitkomsten van de experimenten krijgen zodoende hun weerslag in het basisaanbod, de sluitende keten en de samenwerking tussen betrokken partijen. Daarnaast kan deze werkconferentie gebruikt worden om opnieuw prioriteiten te stellen in thema's.

Het implementatieproces begint dan voor de nieuwe thema's opnieuw cf. onderstaand schema.

Implementatiefasen:

1. Eerste verkenning op het thema uitmondend in een gedeelde en gedragen visie en een eerste aanzet tot een plan van aanpak (twee voorbereidende werkconferenties en een notitie).
2. Eerste werk-, startconferentie implementatiefase. Thema's destilleren en prioriteren voor zover dat thema's zijn die nog niet door de denktank zijn genoemd, waar wordt als eerst aan gewerkt.
3. Thema's uitwerken in verbetervoorstellen, het uitwerken van het thema en bepalen waar verbetering kan plaats vinden.
4. Tweede werk-, voortgangsconferentie implementatiefase. De uitkomsten van de verbetervoorstellen, de verwachte uitkomsten en de opzet van de experimenten worden hier gedeeld en er worden werkafspraken gemaakt.
5. Verbetervoorstellen in experiment zetten met betrokken organisaties en resultaten meten.
6. Derde werk-, voortgangsconferentie implementatie. Uitkomsten experimenten delen en waardevolle ontdekkingen omzetten in werkwijzen, basisaanbod en samenwerking. Opnieuw thema's destilleren en prioriteren, etc.

3. Hanteer werkende implementatieprincipes

Implementatieprincipes zijn in een ontwikkelperiode nodig om voldoende ruimte te creëren zodat (vernieuwende) ontwikkeling kan plaats vinden.

Werkzame principes bij implementeren:

- Breed draagvlak creëren (ook in de diepte van de organisaties).
- De projectstructuur met verantwoordelijkheden is helder.
- Gemeenten en organisaties zijn betrokken (ook in de uitvoering).
- Begin met de voorlopers en diegene die zin hebben er aan bij te dragen.
- De mogelijkheid om later in de rijdende trein in te stappen is altijd mogelijk.
- PDCA plan-do-check-act (werkend leren en lerend werken) als lerend principe.
- Van klein naar groot (van experiment naar werkwijze) en klein beginnen (eerst het basisaanbod dan de sluitende keten).
- Implementeren is alles gebruiken om ervoor te zorgen dat het gaat werken.
- Verbeteren betreft:
 - o innoveren (verdieping van thema's, ontdekken via experimenten, concretiseren in der praktijk van verbeter/verandervoorstellen)
 - o implementeren (Verbreden en verdiepen, toevoegen en verbeteren)
 - o monitoren (volgen, meten en resultaten uit de monitoring koppelen aan de praktijk)
 - o borgen (het vastzetten en bekrachtigen)
- Training is onderdeel van toerusting is onderdeel van implementatie.
- Quick wins meteen doen!
- Structuur volgt inhoud
- Successen vieren
- Communiceren en terugkoppelen als succesfactor zien, mogelijk aan de hand van een Learning History.
- 'Doorbraak' kan worden ingezet bij stagnerende implementatie.

4. Deel de goede praktijken

Wil men echt samen die scherpere koers gaan bewandelen? Hiervoor is het belangrijk een breed draagvlak te hebben voor de ambities (door een convenant af te sluiten door wethouders betrokken gemeenten), helder te zijn in verantwoordelijkheden en commitment (een helderder implementatiestructuur), en om vervolgens te starten met de 'voorlopers' waarna goede praktijken gedeeld kunnen worden (het voeden van nieuwsgierigheid en uitnodigen mee te doen).

Daarnaast zal het urgentiebesef naarmate het traject scherper en concreter wordt groter worden. Dit stimuleert met beide voeten op de grond staan zodat iedereen weet waar het over gaat. Voorbeeld: conclusie van de denktank was o.a. dat investeren in brede en toegankelijke basis nodig is. Wanneer duidelijk wordt wat dit betekent bijvoorbeeld voor het spectrum van 'regels stellen tot en met gedragsproblemen', dan ontstaat hierover een duidelijker beeld. Dat wat nodig is en bestaande goede praktijken kunnen integraal gekoppeld worden en visa versa. De samenhang wordt duidelijk. De verbetervoorstellen en de experimenten die plaats gaan vinden komen ook in dat perspectief te staan. Op deze wijze komt er meer aandacht voor goede praktijken die in hun essentie met elkaar gedeeld moeten worden zodat "wat werkt" principes hieruit gedestilleerd kunnen worden. Deze 'wat werkt' principes dragen bij om bestaande praktijken te verbeteren.

Bijlagen

Bijlage 1 VN Kinderrechten- en Vrouwenverdrag

Doelen en uitgangspunten voor opvoed- en opgroei steun in jeugdbeleid en VN-verdragen

In *Alle Kansen voor alle kinderen* zet minister Rouvoet dat beleid voort. Aansluitend bij het Internationale Verdrag van de Rechten van het Kind stelt de minister voor Jeugd en Gezin zich de opdracht om alle kinderen en jongeren, ongeacht culturele achtergrond of handicap, kansen te bieden zich goed te ontwikkelen. Dat vereist vijf ontwikkelingsvoorwaarden voor elk kind:

1. Gezond opgroeien
2. Veilig opgroeien
3. Steentje bijdragen aan de maatschappij
4. Talenten ontwikkelen en plezier hebben
5. Goed voorbereid zijn op de toekomst

Relevante artikelen in VN-verdragen met betrekking tot opvoedsteun

J. Willems, hoogleraar Rechten van het Kind, schrijft hierover: In de VN-verdragen 'vindt men opvoedingsondersteuning (artikel 18, lid 2) en kinderopvang (artikel 18, lid 3) respectievelijk materiële ondersteuning (artikel 27, lid 3) als door staten te operationaliseren, in wetgeving en beleid te vertalen recht van beide ouders. Recht van beide ouders vanwege het recht van elk kind op adequate zorg voor een gezonde integrale ontwikkeling, dat door de wereldgemeenschap is aanvaard in 1989 en door Nederland is bekrachtigd in 1995. Gezien de kennis en rijkdom in Nederland zou het hier inmiddels basisvoorzieningen hebben moeten betreffen, met inbegrip van fiscale en andere financiële regelingen die verder gaan dan 'ordinaire' kinderbijslag. Dit mede in het licht van artikel 4 Kinderrechtenverdrag (maximale inspanningsplicht van elk land) en zeker ook van artikel 19 van het verdrag (preventie en uitbanning van kindermishandeling).' (Pedagogiek, juni 2004, p. 205).

Artikel 18, lid 2, en artikel 27, lid 3, verplichten de leden van de Verenigde Naties die het Verdrag inzake de Rechten van het Kind ondertekend hebben ouders steun bij de opvoeding te bieden.

Artikel 18

1. De staten (...) doen alles wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verzekeren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind.
2. Om de toepassing van de in dit Verdrag genoemde rechten te waarborgen en te bevorderen, verlenen de staten (...) passende [ondersteuning] aan ouders en wettige voogden bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kindercare.
3. De staten (...) nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat kinderen van werkende ouders recht hebben op gebruikmaking van diensten en voorzieningen voor kindercare waarvoor zij in aanmerking komen.

Artikel 27

1. De staten (...) erkennen het recht van ieder kind op een levensstandaard die toereikend is voor de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling van het kind.

2. De ouder(s) of anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind, hebben de primaire verantwoordelijkheid voor het waarborgen, naar vermogen en binnen de grenzen van hun financiële mogelijkheden, van de levensomstandigheden die nodig zijn voor de ontwikkeling van het kind.

3. De staten (...) nemen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden en met de middelen die hun ten dienste staan, passende maatregelen om ouders en anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind, te helpen dit recht te verwezenlijken, en voorzien, [waar daaraan behoefte] bestaat, in programma's voor materiële bijstand en ondersteuning, met name wat betreft voeding, kleding en huisvesting.

Vrouwenverdrag

Ook in het VN Vrouwenverdrag (1979, door Nederland bekrachtigd in 1991) vindt men respectievelijk opvoedkundige informatie als door staten te operationaliseren recht, en de combinatie van arbeid en zorg als door staten te operationaliseren plichtrecht van beide ouders.

Artikel 10, aanhef en onder h:

'De staten (...) nemen alle passende maatregelen om (...), op basis van gelijkheid van mannen en vrouwen, het volgende te garanderen: (...) toegang tot bijzondere informatie van opvoedkundige aard, die kan bijdragen tot het waarborgen van de gezondheid en het welzijn van het gezin, met inbegrip van informatie en advies inzake geboorteregeling.'

Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen in 1989 door de landen van de Verenigde Naties

Deel I

Artikel 1

Een kind is een menselijk wezen onder de achttien jaar.

Artikel 2

Discriminatie van kinderen is verboden.

Artikel 3

Maatregelen (zoals wetten en afspraken tussen ouders die gescheiden zijn) moeten uitgaan van wat het beste is voor kinderen.

Artikel 4

Een regering is verplicht om wetten te maken, die uitgaan van dit Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

Artikel 5

Regeringen moeten respecteren dat ouders als eersten goed voor hun kinderen moeten zorgen.

Artikel 6

Ieder kind heeft recht op leven. Regeringen moeten ervoor zorgen dat kinderen zo goed mogelijk kunnen overleven en zich zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen.

Artikel 7

Een kind heeft recht op een naam en nationaliteit.

Artikel 8

Regeringen moeten erop toezien dat kinderen hun eigen identiteit (waaronder hun naam, nationaliteit en familierelaties) kunnen behouden.

Artikel 9

Een kind heeft recht om bij beide ouders te wonen. Als de ouders gescheiden zijn, heeft het kind recht om met beide ouders om te gaan zoals het zelf wil.

Artikel 10

Ook als de ouders in verschillende landen wonen, hebben kinderen het recht om met beide ouders om te gaan. Zij hebben dan het recht om zonder enige hinder tussen beide landen heen en weer te reizen.

Artikel 11

Regeringen moeten er echter ook op toezien dat kinderen niet gedwongen worden te reizen als ze dat niet willen in of dat ze niet meer terug mogen komen naar het land waar ze woonden voor ze op reis gingen.

Artikel 12

Wanneer er maatregelen worden gemaakt die met kinderen te maken hebben (zoals afspraken tussen gescheiden ouders), moet aan kinderen gevraagd worden wat zij er zelf van vinden.

Artikel 13

Een kind heeft recht om te zeggen wat het wil. Ieder kind heeft recht om informatie te zoeken waar het wil (via radio, televisie, kranten uit binnen- of buitenland).

Artikel 14

Een kind heeft recht op het kiezen van zijn eigen godsdienst. Een kind heeft het recht om te denken wat het wilt.

Artikel 15

Een kind heeft het recht om zich bij een vereniging aan te sluiten en te vergaderen.

Artikel 16

Regeringen mogen zich niet zomaar met de privacy, familie of gezin van een kind bemoeien. Ook met de correspondentie van kinderen (bijvoorbeeld brieven) mogen ze zich niet zomaar bezighouden.

Artikel 17

Een kind heeft recht op het lezen van boeken, op het luisteren naar programma's op de radio, op het kijken naar de televisie. Er moeten programma's voor kinderen zijn die aansluiten bij hun leeftijd en hun herkomst (godsdienst, cultuur e.d.).

Artikel 18

Ouders moeten hun kinderen goed opvoeden. De regering moet erop letten dat ouders kinderen niet mishandelen.

Artikel 19

Regeringen moeten ervoor zorgen dat kinderen beschermd worden tegen lichamelijk of geestelijk geweld, verwaarlozing, verwondingen of (seksueel) misbruik.

Artikel 20

Kinderen die tijdelijk of voor altijd niet meer bij hun familie kunnen wonen (bijvoorbeeld omdat ze geen ouders meer hebben), hebben recht op speciale bescherming en hulp.

Artikel 21

Kinderen hebben recht op adoptie als dat voor hen het beste is.

Artikel 22

Kinderen die vluchteling zijn, hebben recht op speciale bescherming.

Artikel 23

Kinderen die een handicap hebben, hebben recht op speciale hulp waardoor ze zoveel mogelijk een normaal leven kunnen leiden.

Artikel 24

Alle kinderen hebben recht op hulp wanneer ze ziek zijn.

Artikel 25

Kinderen die verzorgd worden (bijvoorbeeld in een ziekenhuis) hebben er recht op dat van tijd tot tijd wordt bekeken of de behandeling die ze krijgen wel de beste behandeling voor hen is.

Artikel 26

Een kind heeft recht om te profiteren van de goede omstandigheden in zijn land (werk, cultuur, sociale zorg).

Artikel 27

Een kind heeft recht op een manier van leven waardoor het normaal kan groeien en zich kan ontwikkelen.

Artikel 28

Een kind heeft recht op (gratis) onderwijs.

Artikel 29

Onderwijs aan kinderen moet ervoor zorgen dat ze een eigen persoonlijkheid kunnen ontwikkelen en dat ze hun talenten kunnen ontplooien.

Artikel 30

Kinderen van 'etnische minderheden' (bijvoorbeeld buitenlandse werknemers in Nederland, indianen) hebben recht om gebruik te maken van de eigen cultuur, godsdienst en taal.

Artikel 31

Een kind heeft recht op vrije tijd. Een kind heeft recht om te spelen en deel te nemen aan activiteiten die bestemd zijn voor kinderen.

Artikel 32

Kinderarbeid is verboden.

Artikel 33

Kinderen moeten worden beschermd tegen drugsmisbruik.

Artikel 34

Kinderen moeten beschermd worden tegen seksueel misbruik (ze mogen geen prostitutie zijn; het is verboden kinderen mee te laten doen aan pornografie).

Artikel 35

Het is verboden kinderen te ontvoeren, verkopen of verhandelen.

Artikel 36

Regeringen zullen kinderen ook beschermen tegen iedere andere vorm van uitbuiting of mishandeling.

Artikel 37

Als kinderen gearresteerd worden, hebben ze recht op een goede behandeling. Ze mogen niet gemarteld worden. Ze mogen niet de doodstraf krijgen of levenslang worden opgesloten.

Artikel 38

Kinderen moeten beschermd worden tegen oorlogsgeweld. Kinderen jonger dan vijftien jaar mogen niet in militaire dienst.

Artikel 39

Voor kinderen die slachtoffer zijn van geweld wordt al het mogelijke gedaan om ze er weer boven op te helpen.

Artikel 40

Kinderen die een misdaad begaan hebben, hebben recht op een eerlijk proces. Ze hebben recht op de hulp van een advocaat en mogen niet tot een schuldbekenenis gedwongen worden.

Artikel 41

Wanneer door bestaande wetten of verdragen kinderen het beter hebben dan ze het zouden krijgen met dit Verdrag inzake de Rechten van het Kind, dan gaan die wetten en verdragen voor. Dat wil zeggen dat regeringen met dit verdrag kinderen niet mogen benadelen.

Deel II (over de naleving van het verdrag)

Artikel 42

Regeringen verplichten zich om ouders en kinderen te attenderen op de rechten uit dit verdrag.

Artikel 43

Er wordt een Comité voor de Rechten van het Kind opgericht. De tien leden van het Comité zijn deskundigen die gekozen worden.

Artikel 44

Twee jaar na invoering en vervolgens om de vijf jaar bekijkt het Comité of landen de verplichtingen nakomen, die ze op zich nemen door dit verdrag te ondertekenen.

Artikel 45

Deskundige organisaties (bijvoorbeeld Unicef) hebben recht om zich tot het Comité te wenden.

Deel III (over de invoering van het verdrag)

Artikel 46

Het verdrag kan door alle landen ondertekend worden.

Artikel 47

Het verdrag dient door regeringen te worden geratificeerd (dat wil zeggen: goedgekeurd door de meerderheid van de politieke partijen van een land).

Artikel 48

Landen kunnen ook op later tijdstip nog toetreden tot de ondertekenaars van dit verdrag.

Artikel 49

Dit verdrag treedt in werking als twintig landen het hebben ondertekend.

Artikel 50

Ieder land heeft het recht om veranderingen en aanvullingen op dit verdrag voor te stellen. Deze veranderingen en aanvullingen krijgen geldigheid wanneer de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties met tweederde meerderheid ermee eens is.

Artikel 51

Wanneer landen een voorbehoud maken op het verdrag zal de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties dit bekend maken aan andere landen. Een voorbehoud dat indruist tegen de geest en het doel van het verdrag zal niet worden geaccepteerd.

Artikel 52

Een regering kan dit verdrag schriftelijk opzeggen. Het verdrag blijft dan voor dat land nog één jaar geldig.

Artikel 53

De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties zal dit verdrag bewaren.

Artikel 54

De Arabische, Chinese, Engelse, Franse, Russische en Spaanse teksten van dit verdrag liggen ter inzage bij de Secretaris-Generaal.

Bijlage 2 Bronnen

- GGD: tellingen registratiesysteem ROTS.
- Je gaat het pas zien als je het door hebt. Werkplan RAAK (B Mantel, 2009)
- Het kind centraal. De basis voor een netwerk CJG in Gooi en Vechtstreek (A. Zijlstra, 2009).
- Opvoeden in Wijdemeren. Primo.
- Memo GGD Gooi en Vechtstreek. 12 maart 2020. Opvoedsprekuren.
- 3 belangrijkste vragen/ problemen – Ouderplatform Gooi en Omstreken.
- Praat mee over het CJG. Wat willen ouders in Naarden en Bussum aan ondersteuning bij opvoeding? Primo NH (2010).
- Gezondheidspeiling volwassenen GGD, 2008-2009.
- Het geheel moet meer zijn dan de som der delen. Hilversum, 2009.
- EMOVO. Gezondheid, welzijn en leefstijl van leerlingen in de regio Gooi en Vechtstreek (GGD, 2006).
- Informatie aanmeldingen vangnet jeugd (2010).
- Cijfers bureau jeugdzorg Noord Holland regio Gooi en Vechtstreek (2007-2009).

Bijlage 3 Basisprincipes en opvoedstrategieën Triple P

Triple P hanteert vijf basisprincipes waarmee kinderen positief opgevoed worden:

Kinderen een veilige en stimulerende omgeving bieden

In de eerste plaats is het belangrijk dat een omgeving kinderen veiligheid biedt, zowel emotioneel (beschikbaar zijn als ouder) als fysiek (gevaarlijke situaties voorkomen). Daarnaast is het belangrijk dat kinderen voldoende ruimte en stimulans krijgen om zich te ontwikkelen. Kinderen die lekker spelen vervelen zich niet en lopen minder kans gedragsproblemen te ontwikkelen.

Kinderen laten leren door positieve ondersteuning

Positieve aandacht en aanmoediging van hun ouders motiveren een kind om nieuwe dingen te leren en hun vaardigheden verder te ontwikkelen. Als ouders waardering tonen voor de dingen die hun kind goed doet is de kans bovendien groter dat het kind zich vaker zo zal gedragen.

Een aansprekende discipline hanteren

Een aansprekende en positieve discipline houdt in dat ouders snel reageren als hun kind zich niet goed gedraagt, in plaats van af te wachten of het gedrag vanzelf ophoudt. Het betekent ook dat ouders op een heldere manier instructies geven aan hun kind over wat ze van hem verwachten en over welk gedrag ze niet tolereren. Zo leert het kind wat de regels zijn en hoe hij zich hoort te gedragen.

Realistische verwachtingen hebben van het kind

Ieder kind is uniek en ontwikkelt zich in zijn eigen tempo. Het is belangrijk dat ouders realistische verwachtingen hebben van hun kind op een bepaalde leeftijd. Als ouders te veel van hun kind verwachten of te vroeg bepaalde dingen eisen, kunnen er problemen ontstaan. Ook moeten ouders niet verwachten dat hun kind perfect is en alles goed doet; ieder kind maakt fouten en doet dat meestal niet met opzet.

Goed voor jezelf zorgen

Ouders moeten ook niet te veel van zichzelf als opvoeder verwachten, want ook ouders maken fouten. Wees dus niet te streng voor jezelf! Opvoeden is iets dat iedereen met vallen en opstaan leert. Het ouderschap is gemakkelijker als ouders ook goed voor zichzelf zorgen. Wanneer ouders hun eigen behoeften vervullen, kunnen ze veel makkelijker geduldig, consequent en beschikbaar zijn voor hun kinderen.

De vijf basisprincipes van Triple P zijn uitgewerkt in zeventien opvoedstrategieën, gericht op het versterken van de band tussen ouders en kinderen, het bevorderen van wenselijk gedrag, kinderen nieuwe vaardigheden aanleren en kunnen omgaan met ongewenst of storend gedrag van kinderen.

Strategie	Beschrijving	Aanbevolen leeftijd	Doel
EEN POSITIEVE RELATIE MET JE KIND ONTWIKKELEN			
Tijd en aandacht besteden aan kinderen	Regelmatig korte momenten (1 of 2 minuten is al genoeg) tijd vrijmaken voor dingen waar je kind mee bezig is.	Alle leeftijden	Kinderen de kans bieden om zich open te stellen en hun spreekvaardigheid te oefenen
Praten met kinderen	Korte gesprekken voeren met kinderen over een activiteit of onderwerp dat hun belangstelling heeft.	Alle leeftijden	Het bevorderen van communicatieve en sociale vaardigheden en uitbreiding van hun woordenschat
Genegenheid tonen	Lichamelijke affectie tonen (bijv. knuffelen, aanraken, masseren, strelen)	Alle leeftijden	Kinderen vertrouwd maken met intimiteit en lichamelijke genegenheid
GEWENST GEDRAG AANMOEDIGEN			
Gericht prijzen	Gewenst gedrag aanmoedigen en waarderen door dat gedrag specifiek te benoemen.	Alle leeftijden	Gewenst gedrag versterken (bijv. dingen vriendelijk vragen, samen spelen, speelgoed delen)
Aandacht geven	Positieve non-verbale aandacht geven (bijv. lachen, knipogen, toekijken of een schouderklopje geven)	Alle leeftijden	Zie hierboven.
Boeiende activiteiten Aanbieden	Een omgeving scheppen met interessante en plezierige activiteiten, materialen en speelgoed (bijv. spelletjes, verf, muziek, boeken, blokken)	Alle leeftijden	Zelfstandig spel bevorderen en gewenst gedrag stimuleren in situaties buitenshuis (winkelen, reizen)

Strategie	Beschrijving	Aanbevolen leeftijd	Doel/toepassing
NIEUWE VAARDIGHEDEN EN GEDRAG AANLEREN			
Het goede voorbeeld geven	Gewenst gedrag demonstreren door eigen voorbeeld gedrag.	Alle leeftijden	Kinderen leren hoe ze zich moeten gedragen in uiteenlopende situaties (bijv. normaal praten, handen wassen, opruimen, problemen oplossen)
Spontane leermomenten benutten	In dagelijkse interacties vragen en aanmoediging gebruiken om kinderen dingen te leren	1 tot 12 jaar	Taalgebruik stimuleren, leren nadenken, problemen oplossen en zelfstandig kunnen spelen
Vragen, vertellen, voordoen.	Stapsgewijs aan kinderen leren hoe je een bepaalde handeling uitvoert met vragen, instructie en voordoen.	3 tot 12 jaar	Zelfredzaamheid bevorderen (bijv. tanden poetsen, bed opmaken) en nieuwe vaardigheden ontwikkelen (bijv. koken, bestek gebruiken)
Gedragskaarten gebruiken	Een gedragsprogramma maken met versterkers en beloningen voor gewenst gedrag.	2 tot 12 jaar	Gewenst gedrag bij kinderen aanmoedigen (bijv. huiswerk maken, samen spelen, vriendelijk vragen) evenals het nalaten van ongewenst gedrag (bijv. vloeken, liegen, stelen, driftbuien)
OMGAAN MET ONGEWENST GEDRAG			
Basisregels stellen	Vooraf een aantal duidelijke, realistische en uitvoerbare regels instellen	3 tot 12 jaar	Duidelijke verwachtingen naar kinderen toe (bijv. over tv kijken, winkelen, op bezoek gaan, in de auto zitten)
Direct aanspreken bij regelovertreding	Het benoemen en oefenen van het juiste gedrag als reactie op een milde overtreding van een regel of afspraak.	3 tot 12 jaar	Het corrigeren van Incidentele regelovertreding (bijv. schooltas laten slingeren, door het huis rennen)

Strategie	Beschrijving	Aanbevolen leeftijd	Doel/toepassing
Gepast negeren bij onschuldig probleemgedrag	Geen aandacht geven zolang probleemgedrag duurt	1 tot 7 jaar	Aandachttrekkend gedrag negeren (bijv. protest, tegenspreken, zeuren, gekke bekken trekken)
Duidelijke en rustige instructies geven	Een gerichte instructie geven om iets te gaan doen of ergens mee te stoppen met uitleg welk gedrag de bedoeling is.	2 tot 12 jaar	Aan het begin van een activiteit (bijv. aan tafel gaan, klaarmaken om weg te gaan), om ongewenst gedrag te stoppen (bijv. vechten om speelgoed, haren trekken) in combinatie met uitleg wat het kind wel moet doen (bijv. delen, je handen thuis houden)
Instructies kracht bijzetten met een logische consequentie	Consequenties laten volgen op ongewenst gedrag van kinderen zoals het intrekken van een activiteit of voorrecht	2 tot 12 jaar	Omgaan met milde vormen van probleem gedrag en ongehoorzaamheid die niet vaak voorkomen (bijv. niet om de beurt gaan)
‘Stilzitten’ gebruiken bij ongewenst gedrag	Een kind verwijderen uit de situatie waar het probleem is ontstaan, en even aan de kant laten zitten.	18 maanden tot 10 jaar	Omgaan met probleem gedrag en ongehoorzaamheid dat aanhoudt na een logische consequentie
Time-out bij ernstig wangedrag	Een kind voor een bepaalde tijd apart zetten op een rustige plaats	2 tot 10 jaar	Omgaan met driftbuien, ernstig wangedrag (anderen pijn doen) en kinderen die niet rustig zijn tijdens ‘even stilzitten’

Bijlage 4 Schema aanbodinventarisatie

- ordening naar milieu (1e t/m 4e), soort aanbod (A t/m G), van licht naar zwaar en naar doelgroep (O=ouders, J=jongeren, G=gezin, P=professionals, V=vrijwilligers) en leeftijd (-9 mnd t/m 23 jaar);
- C = geïndiceerde jeugdzorg; P = preventief inzetbare zwaardere interventie ('geïndiceerde' preventie buiten BJZ om);
- **W** = wenselijke uitbreiding basisaanbod CJG; CW of PW= wenselijke 'geïndiceerde' preventie(obv reacties deelnemers)
- **lichtgeel** = benoemd als wenselijk in RAAKanalyse
- Status heeft betrekking op registratie in de Databank Effectieve Jeugdinterventies (TGO = theoretisch goed onderbouwd; BE = Bewezen effectief; ME = mogelijk effectief)

STIMULANS, STEUN EN HULP BIJ OPVOEDEN EN OPGROEIEN	Status	Doel- groep	Locatie	Uitv.org	Algemeen en preventief basisaanbod					Selectieve preventie bij risicofactoren of beginnende problematiek					Zwaardere interventies (preventie/curatieve fase) bij complexe of meerv. risico's of problemen						
					-9/ -2	2- 4	4- 12	12- 18	18- 23	-9/ -2	0-2	4-12	12- 18	18- 23	-9/ -2	2-4	4-12	12- 18	18- 23		
1^e MILIEU: COMPETENT OPVOEDEN EN OPGROEIEN																					
A: informele steun/sociaal netwerk																					
Home Start (inzet vrijw. in gezin met kind 0-6 jaar)		O								W	W	W									
Steun (jonge) mantelzorgers (via Houvast = steunpunt vrijwilligers)		O + J	Hui	Amaris					+	+	+	+	+								
Eigen kracht conferentie (eigen netwerk in stelling en eigen plan via onafh. EKC-coördinator)				ASHG en GGZ ²¹													C PW	C PW	C PW	C PW	C PW

²¹ Wordt ook uitgevoerd ihkv zorg voor ouderen.

STIMULANS, STEUN EN HULP BIJ OPVOEDEN EN OPGROEIEN	Status	Doel- groep	Locatie	Uitv.org	Algemeen en preventief basisaanbod					Selectieve preventie bij risicofactoren of beginnende problematiek					Zwaardere interventies (preventie/curatieve fase) bij complexe of meerv. risico's of problemen				
					-9/ -2	2- 4	4- 12	12- 18	18- 23	-9/ -2	0-2	4-12	12- 18	18- 23	-9/ -2	2-4	4-12	12- 18	18- 23
Familienetwerkberaad (o.l.v. professional; ter versterking soc netwerk)				Zandbergen											C	C	C	C	C
Wrap Around Care (kortcyclisch plan met soc.netwerk via professional)				Zandbergen											C	C	C	C	C
B. informatie, consultatie en advies																			
Informatie-advies virtueel CJG		O + J		dCJG/Versa															
WebsITE Triple P		?		landelijk															
<i>Mediacampagne Triple P (niveau 1)</i>		??																	
Opvoedtelefoon JGZ 0-4 jaar		O		JGZ															
Kindertelefoon + chatfunctie		J		BJZ															
Gastvrouw (vrijwilliger) voor laagdr. ontvangst en toeleiding in CJG		O	CJG Huizen	Vrijw.werk															
Laagdrempelige ontvangst en toeleiding via jeugdconsulent CJG (Triple P 2) (inloop en telefoon)			3 CJG's	JGZ/Versa/	+	+	+	+	+										
Opvoedspreekuur op afspraak cf Triple P (nivo 2-4) - CJG (Hsum, Huizen)		O	2 CJG's	JGZ/Versa/ Amaris TB	+	+	+	+	+	+	+	+		P	P	P	P	P	P
- school/WSNS (via ZAT)		O+ J	school	SMW Versa	+	+	+	+	+	+	+	+		P	P	P	P	P	P
- adviesgesprek thuis		O	thuis	JGZ Amaris						+	+	+	+		+	+	+	+	
Informatie en advies jeugd via CJG en JIP (cf nivo 2 Triple P)		J	Hsum De Bus	Versa				+	+				+	+					
Screeningsgesprekken met ouders en jeugd + verwijzing		O + J		BJZ															
Consultatie voor professionals		P		BJZ															

STIMULANS, STEUN EN HULP BIJ OPVOEDEN EN OPGROEIEN	Status	Doel- groep	Locatie	Uitv.org	Algemeen en preventief basisaanbod					Selectieve preventie bij risicofactoren of beginnende problematiek					Zwaardere interventies (preventie/curatieve fase) bij complexe of meerv. risico's of problemen				
					-9/ -2	2- 4	4- 12	12- 18	18- 23	-9/ -2	0-2	4-12	12- 18	18- 23	-9/ -2	2-4	4-12	12- 18	18- 23
C. groepsgerichte voorlichting en cursussen e																			
Baby in huis (0-1)		O		JGZ	+					+									
Peuter in Zicht ! (2-4)		O		JGZ/Versa		+				+									
<i>Themabijeenkomsten cf Triple P (niveau 2)</i>			???																
Opvoedcursus + themabijeenkomsten VVE- doelgroep		O	Hui/ WSP/BA	Versa						+									
Opvoeden & zo (3-11)		O		JGZ/Versa			+				+								
Opvoeden & Zo (5-13)		O		Zandbergen							+								
Opvoeden & Zo (4-12)		O	School	WSNS							+								
Beter omgaan met pubers (12-16)		O		JGZ/Versa				+					+						
Stap In (nieuwkomers 0-12)		O								+	+	+							
JES! Het Zwolsche Brug-project (bij echtscheiding; 8-12)	TGO	J										+W							
Cursus kinderen van gescheiden ouders (12-)		J		Amaris								+							
Cursus kinderen van gescheiden ouders (12+)		J		Amaris									+						
D. individuele steun, hulp en trainingen																			
AMW (spreekuur t/m langdurige hulp)		O + J		Amaris						+	+	+	+	+	P/C	P/C	P/C	P/C	P/C?
videohometraining 0-7 jaar		O	thuis	JGZ						+	+	+							
Samen starten (0-2 jaar)		O	thuis												PW				
Voorzorg (-5 mnd – 2 jaar)		O	thuis												PW				
Ouderschap blijft! Bemiddeling bij		O		OCT											C	C	C	C	

STIMULANS, STEUN EN HULP BIJ OPVOEDEN EN OPGROEIEN	Status	Doel- groep	Locatie	Uitv.org	Algemeen en preventief basisaanbod					Selectieve preventie bij risicofactoren of beginnende problematiek					Zwaardere interventies (preventie/curatieve fase) bij complexe of meerv. risico's of problemen					
					-9/ -2	2- 4	4- 12	12- 18	18- 23	-9/ -2	0-2	4-12	12- 18	18- 23	-9/ -2	2-4	4-12	12- 18	18- 23	
echtscheiding (multiproblem)																				
Ouderschapsbemiddeling		O		Zandbergen													C	C	C	C
Oudertraining "3xgroei" (ivm gedragsprobleem. 5-12 jarigen) ²²	ME???	O		RCKP/ Symfora															C	
Triple P trainingsaanbod bij ernstige gedragsproblematiek (nivo 4)		O															CW	CW	CW	CW
Psycho-educatie ouders met kind in dagbeh. (voorlichting ivm psych. stoornis kind)		O		Zandbergen													C	C	C	
Opvoedspreekuur ouders met psych.probl.		O		RCKJP													C	C	C	C
Boddaertcentrum (naschools 6-12)		J		OCT															P/C	
TOP, Toekomst Ondersteunend Project (prev. schooluitval 11-16 jaar)		J		Versa																P
SOVA-training JZ (8-12)		J		Zandbergen															P/C	
SOVA-training JZ (12-17)		J		Zandbergen																P/C
Beware of loverboys 13 -18		J		Zandbergen																C
Let op de kleintjes (cursus kinderen 6-12 bij getuige zijn van HG)		J		???															C	
Piep zei de muis: kinderclub kinderen in stressvolle situatie (4-8)		J	Pilot Hsum Huizen	Versa/RKCP /Symfora															P/C	
Dagbehandeling 5-13 jarigen (A.Perkstraat)		J		Zandbergen															C	
Dagbeh. schooluitvallers 13-18 (Vliegden)		J		Zandbergen																C

²² Het totale programma kent ook onderdelen op kinderen en leerkrachten.

STIMULANS, STEUN EN HULP BIJ OPVOEDEN EN OPGROEIEN	Status	Doel- groep	Locatie	Uitv.org	Algemeen en preventief basisaanbod					Selectieve preventie bij risicofactoren of beginnende problematiek					Zwaardere interventies (preventie/curatieve fase) bij complexe of meerv. risico's of problemen				
					-9/ -2	2- 4	4- 12	12- 18	18- 23	-9/ -2	0-2	4-12	12- 18	18- 23	-9/ -2	2-4	4-12	12- 18	18- 23
Brugtraject, trajectbegeleiding voor jongeren (multiprobleem 12-23)		J		Versa													P	P	
Thuisbegeleiding jongeren		J + O		OCT													P/C	P/C	
Planningsgroep voor adolescente ADHD 'ers	EBP volw			RCKP/UvA														C	
Neurofeedback bij ADHD	ME			RCKP/UvA														C	
Werkleertraject Frankrijk 16-23 jarigen		J		Zandbergen													C	C	
Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR, traumaverwerking alle lft.)	EBP	j		RCKP										C	C	C	C	C	
Agressie regulatietraining 16-21 jarigen (ART Goldstein model)	EBP			RCKP													C	C	
Multi systeem therapie (asoc/crim jeugd 18-23 jaar)		J																CW	
E: gezinsgericht aanbod																			
Thuisbegeleiding cf. Triple P (niveau 4?)		G	GV	Amaris						+	+	+	+	+	P/C	P/C	P/C	P/C	P/C
Ouder-baby therapie	EBP			RCKP											P/C				
Parent Child Interaction Training (PCIT gedragspr. 2-7 jaar + prevKM)	TGO	G		RCKP												C	C		
Parent Management Training Oregon model (PMTO gedragspr. 4-12)	TGO	G		RCKP											P/C	P/C	P/C		
Begeleiding van kinderen/jongeren met psychiatrische problematiek		J	Amb.	RIBW Gooi & Vecht -streek											p/c	p/c	p/c	p/c	p/c
Thuisbegeleiding		G	Amb.	RIBW G & V											p/c	p/c	p/c	p/c	p/c
Opvoedondersteuning		G	Amb.	RIBW G & V											p/c	p/c	p/c	p/c	p/c

STIMULANS, STEUN EN HULP BIJ OPVOEDEN EN OPGROEIEN	Status	Doel- groep	Locatie	Uitv.org	Algemeen en preventief basisaanbod					Selectieve preventie bij risicofactoren of beginnende problematiek					Zwaardere interventies (preventie/curatieve fase) bij complexe of meerv. risico's of problemen				
					-9/ -2	2- 4	4- 12	12- 18	18- 23	-9/ -2	0-2	4-12	12- 18	18- 23	-9/ -2	2-4	4-12	12- 18	18- 23
VHT		G	Amb.	RIBW G & V											p/c	p/c	p/c	p/c	p/c
Triple P niv. 4		G	Amb.	RIBW G & V											p/c	p/c	p/c	p/c	p/c
Triple P Stepping Stones		G	Amb.	RIBW G & V											p/c	p/c	p/c	p/c	p/c
Triple P trainingsaanbod bij ernstige gedragsproblematiek (nivo 5)		G		In ontwikkeling OCT											CW	CW	CW	CW	
10 voor toekomst (gezinscoaching multi problem gezinnen)		G		OCT											P/C	P/C	P/C	P/C	P/C
Thuisbegeleiding ouders multiprobleem met (videohome)training		G		OCT											P/C	P/C	P/C	P/C	P/C
Int. ambulante gezinsbegeleiding		G		Zandbergen											C	C	C	C	
Clas H bij HG en seksueel misbruik		G		OCT/ Zandbergen											C	C	C	C	?
F: gezinsvervangend aanbod (incl traject voor ouders)																			
weekend/vakantiepleegzorg				Zandbergen											C	C	C	C	
Projectgezinnen max. 6 mnd pleegzorg 0-6 in eigen soc. netwerk		J		OCT											C	C	C		
Gezinshuizen (behandeling in een gezinssituatie leeftijd: 2 – 18 jaar)		J		OCT											C	C	C	C	
De IJsberen, behandelgroep voor kinderen van 4 tot 12 jaar				OCT													C		
Alleen Samen voor (zwangere) tiernmoeders (max. 2 jaar)		J		OCT														C	C
Module ouderbegeleiding (bij kind in pleegzorg)		O		Zandbergen											C	C	C	C	
kortdurende pleegzorg		J		Zandbergen											C	C	C	C	
langdurende pleegzorg		J		Zandbergen											C	C	C	C	
P. de Hooghlaan Intensieve		J		Zandbergen														C	

STIMULANS, STEUN EN HULP BIJ OPVOEDEN EN OPGROEIEN	Status	Doel- groep	Locatie	Uitv.org	Algemeen en preventief basisaanbod					Selectieve preventie bij risicofactoren of beginnende problematiek					Zwaardere interventies (preventie/curatieve fase) bij complexe of meerv. risico's of problemen				
					-9/ -2	2- 4	4- 12	12- 18	18- 23	-9/ -2	0-2	4-12	12- 18	18- 23	-9/ -2	2-4	4-12	12- 18	18- 23
behandelgroep 12-17																			
Heuvellaan Behandeling en zelfsth.training 16-18		J		Zandbergen															C
Independance Wooncentrum 16-19		J		Zandbergen															C
Begeleid op kamers 17-23		J		Zandbergen															C
G: zorg/hulp bij wachtlijst of crisis																			
Advies en consultatie voor professionals en particulieren bij vermoedens van kindermishandeling				AMK = BJZ															
Start Zorg 0-18 jaar (tijdens wachtlijstperiode)		J		Zandbergen											P/C	P/C	P/C	P/C	
Ambulante spoedhulp (4 wkn)		O x J/G		OCT/ Zandbergen											C	C	C	C	C
De Bevers: crisisopvang 2-12 jarigen		J		OCT											C	C	C		
De Robben: crisis/ observatiegroep 2-12		J		OCT											C	C	C		
Oranjarahofgroep: crisisopvang en behandelgroep 4 -12		J	Huizen	OCT												C	C		
Res. crisisopvang JOG 13-19		J		Zandbergen															C
Crisispleegzorg (max 4 weken)				Zandbergen											C	C	C	C	
H: één kind, één gezin, één plan																			
Zorgcoördinatie				CJG, ZAT, BJZ											P/C	P/C	P/C	P/C	P/C
Centraal meldpunt jongeren (CMP 12-23, coaching/bemoeizorg)				Samenw. div organisaties															

STIMULANS, STEUN EN HULP BIJ OPVOEDEN EN OPGROEIEN	Status	Doel- groep	Locatie	Uitv.org	Algemeen en preventief basisaanbod					Selectieve preventie bij risicofactoren of beginnende problematiek					Zwaardere interventies (preventie/curatieve fase) bij complexe of meerv. risico's of problemen				
					-9/ -2	2- 4	4- 12	12- 18	18- 23	-9/ -2	0-2	4-12	12- 18	18- 23	-9/ -2	2-4	4-12	12- 18	18- 23
Vangnet jeugd (drang/dwang 0-23 bij dreigende criminalITEit)				idem											C	C	C	C	C
2^e MILIEU: BREDE ONTWIKKELING & PASSEND ONDERWIJS																			
A: afstemming/relatie 1^e-2^e milieu en informele steun																			
Speel Mee 2-4 (onderdeel Opstapje)		O + J	Bussum	Versa							+								
Opstap 4-6		O + J		Versa								+							
B. Informatie, advies en consultatie ouders/jeugd/ professionals																			
SMW op afspraak via ZAT: - BAO en VO		O+ J	School	Versa	+	+	+	+		+	+	+	+		P	P	P	P	
- ROC		J + O	ROC	Zandbergen															
Collegiale Consultatie ambulante begeleider		P	School	WSNS															
School Video Interactie Begeleiding (SVIB) voor leerkrachten bao		P x J	School	WSNS															
cursus voor docenten mbt omgaan met zorgleerlingen ROC		P	ROC	Zandbergen														P	P
Helpdesk: centraal aanvraagpunt voor de bovenschoolse inzet		P		WSNS															
C. Curriculumgerelateerd en groepsgericht																			
VVE 27 peuterspeelzalen en kinderdagverblijven (KO-totaal)				Versa								+	+						

STIMULANS, STEUN EN HULP BIJ OPVOEDEN EN OPGROEIEN	Status	Doel- groep	Locatie	Uitv.org	Algemeen en preventief basisaanbod					Selectieve preventie bij risicofactoren of beginnende problematiek					Zwaardere interventies (preventie/curatieve fase) bij complexe of meerv. risico's of problemen				
					-9/ -2	2- 4	4- 12	12- 18	18- 23	-9/ -2	0-2	4-12	12- 18	18- 23	-9/ -2	2-4	4-12	12- 18	18- 23
Taakspel (positief klimaat in de klas)			scholen																
Anti-pestprogramma's			scholen																
SOVA-training PO			Hsum	WSNS								+							
D: individueel aanbod school/WSNS																			
Ambulatorium Technisch Lezen		J	Ambulatorium	WSNS													+		
Taalgroep behandeling ernstige taal/spellingsprobl. via tijdelijk SO ²³		J	AMGS	WSNS														C	
Rekengroep behandeling ernstige rekenproblemen via tijdelijk SO ²⁴		J	AMGS	WSNS														C	
E: Onderwijs-zorg arrangementen																			
Medisch kinderdagverblijf (0-7)		J + O		OCT + SO Mozaiek													P/C	P/C	P/C
3^E MILIEU: MEEDOEN, INTEGRATIE EN OUTREACHTEND JONGERENWERK																			
Mobiel jongerencentrum (4-23 jaar)		J	'De Bus'	Versa								+	+						
Outreachend jongerenwerk (12-23)		J		Versa									+	+					+

²³ 3 dgn per week op Annie MG Schmidt school.

²⁴ 2 dgn per week op Annie MG Schmidt school.

STIMULANS, STEUN EN HULP BIJ OPVOEDEN EN OPGROEIEN	Status	Doel- groep	Locatie	Uitv.org	Algemeen en preventief basisaanbod					Selectieve preventie bij risicofactoren of beginnende problematiek					Zwaardere interventies (preventie/curatieve fase) bij complexe of meerv. risico's of problemen				
					-9/ -2	2- 4	4- 12	12- 18	18- 23	-9/ -2	0-2	4-12	12- 18	18- 23	-9/ -2	2-4	4-12	12- 18	18- 23
4^E MILIEU: RUIMTE VOOR JEUGD & SOC. VEILIGHEID																			
Thuis op straat 4-23 jaar		J + O		Versa								+	+	+					
Toezicht jongeren 16-18 (incl. opleiding ROC 2 nivo)		J		Versa															
Marokkaanse buurtvaders		O x J		Versa							+	+	+						
Succes op straat / Politie preventie project 12-21 jaar		J		Versa									+	+					